

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ VE ALMAMIŞ İLKÖĞRETİM
BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUM DÜZEYİ VE
ANKSİYETE DÜZEYİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Duygu TANGÜNER

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Rıdvan ÜNEY

İSTANBUL – 2017

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Duygu TANGÜNER
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Okul Öncesi Eğitim Almış ve Almamış İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeyi ve Anksiyete Düzeyi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 15 / 06 / 2017
- SAYFA SAYISI** : 69
- TEZ DANIŞMANI** : Yrd. Doç. Dr. Rıdvan ÜNEY
- DİZİN TERİMLERİ** : Okul öncesi eğitim almış ve almamış çocuklar, İlköğretim birinci sınıf öğrencileri, Okula uyum, Anksiyete
- TÜRKÇE ÖZET** : Okul öncesi eğitim; doğumla başlayıp zorunlu eğitim yaşına kadar devam eden çocukların gelişimsel farklılıkları, farklılaşan yetenekleri ve bireysel farklılıkları esas alınarak duygusal, bedensel ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla aileler ve çeşitli kurumlar tarafından uygulanan eğitimidir. Çağımızın yenilikleriyle birlikte okul öncesi eğitim artmış olsa da bu eğitimden yararlanamayan çocuk sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Çocukların sağlıklı birer birey olabilmeleri, kendilerine yön verebilmeleri için psikososyal gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı 0-6 yaş arası dönemde ne kadar iyi bir eğitim alırsalar o kadar sağlıklı bir kişilik oluştururlar. Hayati öneme sahip bu dönemde çocuklar arasında oluşan yaşamsal eşitsizlikleri sıfırlamak için her çocuk okul öncesi eğitim almalıdır.

Sürekli güvendiği insanlarla bir arada olan çocuk zorunlu

eğitimle birlikte ailesinden ilk kopuşu yaşar. Bu dönem çocuk için kaygı ve stres verici olmaktadır. Her çocuk bu dönemi farklı şiddette atlatmaktadır. Okul öncesi eğitim alan çocuklar bu döneme daha hızlı uyum gösterirken, okul öncesi eğitim almayan çocuklar okula uyum göstermekte zorlanırlar. Okula uyum gösteremeyen çocuklar sosyal yaşamdan geri kalabilirler. Bu sebepten dolayı sosyalleşme hızları düşebilir.

Araştırma İzmir ilinin Balçova ilçesinde bulunan Asil Nadir İlköğretim Okulu ve Karabağlar ilçesinde bulunan Duğrallar İlköğretim Okulundaki birinci sınıf öğrencileri, aileleri ve öğretmenleri ile yapılmıştır. Araştırmaya 303 öğrenci katılmış, 12 tane öğrenci yaşının büyük olması sebebiyle örneklem dışı kalmıştır. Bu araştırmanın temel amacı; okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri ve anksiyete düzeylerini inceleyerek aralarındaki farklılıkları belirlemektir.

Bu araştırmanın sonucunda; okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyumları, okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin okula uyumlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin anksiyete puanları, okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin anksiyete puanlarına oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim almış ve almamış kız öğrencilerin okula uyumları, okul öncesi eğitim almış ve almamış erkek öğrencilerin okula uyumlarına oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okul öncesi eğitim almaya başlama yaşları arttıkça öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar da düşmekte olduğu görülmüştür. Ayrıca anne-babanın eğitim durumu, çalışıp çalışmaması okul öncesi eğitim alıp almama durumunu anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

DAĞITIM LİSTESİ

1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Duygu TANGÜNER

T.C.

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ VE ALMAMIŞ İLKÖĞRETİM
BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUM DÜZEYİ VE
ANKSİYETE DÜZEYİ**

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Duygu TANGÜNER

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Rıdvan ÜNEY

İSTANBUL - 2017

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Duygu TANGÜNER

.../.../20...

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Duygu TANGÜNER'in Okul Öncesi Eğitim Almış ve Almamış İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeyi ve Anksiyete Düzeyi adlı tez çalışması, jürimiz tarafından KLİNİK PSİKOLOJİ anabilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

İmza

Yrd. Doç.Dr. Rıdvan ÜNEY

(Danışman)

Üye

İmza

Yrd. Doç.Dr. Tuncay BARUT

Üye

İmza

Yrd. Doç.Dr. Necmettin AKSOY

ONAY

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../...

Doç. Dr. Ragıp Kutay KARACA

Enstitü Müdürü

ÖZET

Okul öncesi eğitim; doğumla başlayıp zorunlu eğitim yaşına kadar devam eden çocukların gelişimsel farklılıkları, farklılaşan yetenekleri ve bireysel farklılıkları esas alınarak duygusal, bedensel ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla aileler ve çeşitli kurumlar tarafından uygulanan eğitimidir. Çağımızın yenilikleriyle birlikte okul öncesi eğitim artmış olsa da bu eğitimden yararlanamayan çocuk sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Çocukların sağlıklı birer birey olabilmeleri, kendilerine yön verebilmeleri için psikososyal gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı 0-6 yaş arası dönemde ne kadar iyi bir eğitim alırsalar o kadar sağlıklı bir kişilik oluşturlar. Hayati öneme sahip bu dönemde çocuklar arasında oluşan yaşamsal eşitsizlikleri sıfırlamak için her çocuk okul öncesi eğitim almalıdır.

Sürekli güvendiği insanlarla bir arada olan çocuk zorunlu eğitimle birlikte ailesinden ilk kopuşu yaşar. Bu dönem çocuk için kaygı ve stres verici olmaktadır. Her çocuk bu dönemi farklı şiddette atlattığıdır. Okul öncesi eğitim alan çocuklar bu döneme daha hızlı uyum gösterirken, okul öncesi eğitim almayan çocuklar okula uyum göstermekte zorlanırlar. Okula uyum gösteremeyen çocuklar sosyal yaşamdan geri kalabilirler. Bu sebepten dolayı sosyalleşme hızları düşebilir.

Araştırma İzmir ilinin Balçova ilçesinde bulunan Asil Nadir İlköğretim Okulu ve Karabağlar ilçesinde bulunan Duğrallar İlköğretim Okulundaki birinci sınıf öğrencileri, aileleri ve öğretmenleri ile yapılmıştır. Araştırmaya 303 öğrenci katılmış, 12 tane öğrenci yaşının büyük olması sebebiyle örneklem dışı kalmıştır. Bu araştırmanın temel amacı; okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri ve anksiyete düzeylerini inceleyerek aralarındaki farklılıkları belirlemektir.

Bu araştırmanın sonucunda; okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyumları, okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin okula uyumlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin anksiyete puanları, okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin anksiyete puanlarına oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim almış ve almamış kız öğrencilerin okula uyumları, okul öncesi eğitim almış ve almamış erkek öğrencilerin okula uyumlarına oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okul öncesi eğitim almaya başlama yaşları arttıkça öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar da düşmekte olduğu görülmüştür. Ayrıca anne-babanın eğitim durumu, çalışıp çalışmaması okul öncesi eğitim alıp almama durumunu anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim almış ve almamış çocuklar, İlköğretim birinci sınıf öğrencileri, Okula uyum, Anksiyete.

SUMMARY

Pre-school education is the education applied by the families and institutions, with the aim of contributing to the children`s emotional, physical and social developments, which start with birth and keep changing till the age of compulsory education, based on their developmental differences, varying abilities and individual differences. Notwithstanding the fact that pre-school education is increasingly applied thanks to the advancements of our age, the number of children who do not have the chance to reach for it is considerably high. The better education they can receive between the ages of 0-6, which is the phase that their developments to be a qualified individual and to guide themselves are completed to a great extent, a more qualified individual they can be. In a period of such importance, each child should get this kind of education to be able to eliminate the life-related inequalities.

The child, who has been constantly around the people he/she has the complete trust with, experiences the first separation from his/her family with the compulsory education. This period is worrisome and stressful for him/her . Each child experiences this phase distinctly. While the children who have received the pre-school education get used to this phase faster, the ones without this education have difficulties in adjusting themselves. The kids who cannot get used to the school can withdraw themselves from the social life. Therefore, their pace of socialization can decrease.

This research has been actualized with the first-grade students and their families from Asil Nadir Primary School, located in Balçova, and Dugrallar Primary School, located in Karabağlar, both of which are in Izmir. 303 students participated in the research and 12 students were not included in the process of evaluation due to their age. The main objective of this research is to specify the differences between the pupils with and without the pre-school education by analyzing their level of adaptation to school and anxiety level.

At the end of this research, it has been found out that the school adaptation of the pupils with pre-school education is higher than the ones without this education. It has been concluded that the pupils without the pre-school education have more anxiety points than the pupils with pre-school education. It has been figured that the school adaptation of the female students with and without pre-school education is higher than the male students with and without this education. It has been understood that the later the pupils start receiving their pre-school education, the less points they get from the school-adaptation scale. On the other hand, the

educational status of the parents affects meaningfully whether the kid will receive pre-school education or not.

Key terms: The kids with and without pre-school education, First grade primary school students, Adaptation to school, Anxiety.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET.....	I
SUMMARY.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VII
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
EKLER LİSTESİ.....	XI
ÖNSÖZ.....	XII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
PROBLEME GENEL BİR BAKIŞ	3
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	3
1.2. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ.....	3
1.3. DENENCELER.....	5
1.4. SAYILTIAR.....	6
1.5. SINIRLILIKLAR.....	6
1.6. TANIMLAR.....	7
1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	7
1.8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	9
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	9
2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TANIMI.....	9
2.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	10
2.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi.....	10
2.2.2. Okul Öncesi Eğitimin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi.....	12
2.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ.....	14
2.4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN AMACI VE ÖNEMİ.....	15
2.4.1. Okul Öncesi Eğitimin Amacı.....	15
2.4.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Genel Amaçları.....	15
2.4.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Evrensel Amaçları.....	16
2.4.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	16
2.5. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM İLKÖĞRETİM İLİŞKİSİ.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	20
OKULA UYUM	20
3.1. OKULA UYUM NEDİR?.....	20
3.2. OKULA UYUMU ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	21
3.2.1. Aile.....	22
3.2.2. Öğretmenler.....	23

3.2.3. Arkadaşlar.....	25
3.2.4. Okul Fobisi.....	26
3.3. OKULA UYUMUN ÖNEMİ.....	27
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	29
ANKSİYETE	29
4.1. ANKSİYETE NEDİR?.....	29
4.2. ANKSİYETE BOZUKLUKLARININ SINIFLANDIRILMASI.....	30
4.3. SOSYAL ANKSİYETE NEDİR?.....	31
4.3.1. Sosyal Anksitenin Belirtileri.....	33
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	35
YÖNTEM	35
5.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	35
5.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	35
5.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ.....	35
5.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	35
5.3.2. Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği.....	35
5.3.3. Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği - Yenilenmiş Biçim.....	36
5.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	37
5.5. VERİLERİN İSTATİKSEL ANALİZİ.....	37
ALTINCI BÖLÜM.....	38
BULGULAR.....	38
6.1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Dağılımı.....	38
6.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerine İlişkin Betimleyici İstatistikleri.....	41
6.3. Araştırma Katılan Öğrencilerin Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Bireysel ve Sosyodemografik Değişkenlerin İncelenmesine İlişkin Bulgular	42
6.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okula Uyum Ölçeği ve Anksiyete Ölçeğinden Elde Edilen Veriler Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Bulguların Sonuçları	52
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
KAYNAKÇA.....	64
EKLER	-

KISALTMALAR LİSTESİ

A.G.E.	:	ADI GEÇEN ESER
ÇEV	:	ÇEVİREN
ÇSAÖ-Y	:	SOCIAL ANXIETY SCALE FOR CHILDREN-REVISED (ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL ANKSİYETE ÖLÇEĞİ YENİLENMİŞ BİÇİM)
KMO	:	KAİSER- MEYER- OLKIN
SPSS	:	STATİSTİKAL PACKAGE FOR THE SOCIAL SCIENCES (SOSYAL BİLİMLER İÇİN İSTATİSTİK PROGRAMI)
VD	:	VE DİĞERLERİ

TABLolar LİSTESİ

SAYFA

TABLO-1	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN CİNSİYET, YAŞ, OKUL VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMA YAŞI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	38
TABLO-2	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN CİNSİYET, YAŞ VE OKUL DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	39
TABLO-3	ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALIP ALMADIKLARINA GÖRE EBEVEYNLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN DAĞILIMI.....	39
TABLO-4	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNDEN ALDIKLARI PUAN ORTALAMALARININ GRUBA GÖRE DAĞILIMI.....	41
TABLO-5	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNDEN ALDIKLARI PUAN ORTALAMALARININ GRUBA GÖRE DAĞILIMI.....	42
TABLO-6	ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM GÖRÜP GÖRMEDİKLERİNE GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM ÖLÇEĞİ VE ANKSİYETE ÖLÇEĞİNDEN ELDE EDİLEN PUANLARIN MANN WHITNEY U TESTİ İLE KARŞILAŞTIRIMA SONUÇLARI.....	42
TABLO-7	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNİN PUANLARI AÇISINDAN MANN WHITNEY U TESTİ İLE KARŞILAŞTIRIMASI.....	43
TABLO-8	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAMIŞ ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNİN PUANLARI AÇISINDAN MANN WHITNEY U TESTİ İLE KARŞILAŞTIRIMASI.....	44
TABLO-9	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ ÖĞRENCİLERİN YAŞLARINA GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM VE ANKSİYETE	

	ÖLÇEKLERİNİN PUANLARI AÇISINDAN MANN WHITNEY U TESTİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	45
TABLO-10	ARAŞTIRMAYA KATILAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAMIŞ ÖĞRENCİLERİN YAŞLARINA GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNİN PUANLARI BAKIMINDAN MANN WHITNEY U TESTİ İLE KARŞILAŞTIRIMASI.....	45
TABLO-11	OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ALMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAYA BAŞLAMA YAŞLARI İLE ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNDEN ALDIKLARI PUANLARA İLİŞKİN SPEARMAN KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI.....	46
TABLO-12	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN ANNELERİNİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNİN PUANLARINA GÖRE KRUSKAL WALLIS H TESTİ KARŞILAŞTIRILMA SONUÇLARI.....	46
TABLO-13	ÖRNEKLEM GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN ANNELERİNİN EĞİTİM DURUMU İLE OKULA UYUM DÜZEYLERİNİN DEĞİŞİMİNİ BELİRLEMEK İÇİN YAPILAN MANN WHITNEY-U TESTİNDEN ELDE EDİLEN VERİLER.....	47
TABLO-14	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAMIŞ ÖĞRENCİLERİN ANNELERİNİN EĞİTİM DÜZEYLERİNE GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNİN PUANLARI AÇISINDAN MANN WHITNEY U TESTİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	48
TABLO-15	ARAŞTIRMAYA KATILAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ ÖRNEKLEM GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN ANNELERİNİN ÇALIŞMA DURUMLARI İLE ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNDEN ALDIKLARI PUANLARA İLİŞKİN MANN WHITNEY U TESTİ KARŞILAŞTIRMA SONUÇLARI.....	49

TABLO-16	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ ÖĞRENCİLERİN BABALARININ EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNİN PUANLARINA İLİŞKİN KRUSKAL WALLIS H TESTİ KARŞILAŞTIRMA SONUÇLARI.....50
TABLO-17	OKULA UYUM DÜZEYLERİNİN BABALARININ EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DEĞİŞİMİNİ BELİRLEMEK İÇİN YAPILAN MANN WHITNEY-U TESTİ SONUÇLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....50
TABLO-18	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN BABALARININ EĞİTİM DURUMLARINA GÖRE GRUPLARIN OKULA UYUM VE ANKSİYETE ÖLÇEKLERİNİN PUANLARINA İLİŞKİN KRUSKAL WALLIS H TESTİ KARŞILAŞTIRMA SONUÇLARI.....51
TABLO-19	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI PUANLAR İLE ANKSİYETE ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI PUANLARIN SPEARMAN KORELASYON ANALİZİ İLE İNCELENMESİNE İLİŞKİN BULGULAR.....52
TABLO-20	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALMAMIŞ OLAN ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI PUANLAR İLE ÖĞRENCİLERİN ANKSİYETE ÖLÇEĞİNDEN ALDIKLARI PUANLARIN SPEARMAN KORELASYON ANALİZİ İLE İNCELENMESİNE İLİŞKİN BULGULAR.....53

EKLER LİSTESİ

- EK-A** KİŞİSEL BİLGİ FORMU
- EK-B** OKULA UYUM ÖĞRETMEN DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ
- EK-C** ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL ANKSİYETE ÖLÇEĞİ
- EK-D** MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI VERİ TOPLAMA İZİNİ
- EK-E** İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL ONAY FORMU

ÖNSÖZ

Öncelikle tezimin her aşamasında benden bilgi, tecrübe ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Rıdvan ÜNEY'e teşekkürü bir borç bilirim.

Tez aşamamda benden asla desteğini esirgemeyen canım aileme, arkadaşlarıma ve sevgili hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma uygulamam boyunca gittiğim okullardaki öğretmenlere, dünya tatlısı öğrencilere ve ailelerine sevgileri, destekleri ve araştırmama kattıkları veriler için teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Bir insan doğduğu ilk andan itibaren eğitimle karşılaşır; çünkü öğrenmenin temeli eğitimle başlar. Bir bebek isteklerini anlatabilmek için ağlamayı, mimik ve jestleri öğrenir, anne babasının desteğiyle yürümeyi ve konuşmayı öğrenir. Anne babalar çocuklarının yeterli bir birey olabilmesi için bütün bilgi birikimlerini ve deneyimlerini çocuklarına aktarmaya, sağlıklı birer birey olabilmeleri için ellerinden gelen en iyi eğitimi vermeye ve aldirmaya çabalarlar. Bu şekilde eğitimin ilk temeli doğumla ve çocukluk çağıyla başlar ve yaşam boyu devam eder.

Hızla gelişen ve değişen dünyamızda eğitimin önemi her geçen gün daha iyi anlaşılakta ve eğitime yönelim daha da artmaktadır. Çağımızın getirileriyle birlikte aileler gün geçtikçe bilinçlenmekte ve çocuklarının eğitimine daha fazla önem vermeye başlamıştır. Eğitimin önemi anlaşıldıkça eğitim yaşı da düşmeye başlamıştır. Böylelikle okul öncesi eğitim daha da yaygınlaşmıştır.

Okul öncesi eğitim; doğumla başlayıp zorunlu eğitim yaşına kadar devam eden çocukların gelişimsel farklılıkları, farklılaşan yetenekleri ve bireysel farklılıkları esas alınarak duygusal, bedensel ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla aileler ve çeşitli kurumlar tarafından uygulanan eğitimidir.¹ Okul öncesi eğitim çocukların gelişim düzeylerinde çeşitli farklılıklara yol açmaktadır. Okul öncesi eğitimin zihinsel gelişim üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmacılar; iyi programlanmış, çocukların bireysel farklılıklarını öne çıkartan ve çocukların aktif olduğu zengin deneyimlerle dolu bir okul öncesi eğitimin, çocukların zekâ bölümlerinde olumlu gelişim ve farklılıklara neden olduğunu ortaya çıkartmışlardır.²

Okul öncesi eğitim alan çocuklar okul öncesi eğitim almayan yaşlıtlarına göre; dil gelişimleri daha hızlı ilerlediği için çevresiyle daha iyi iletişim kurabilen, özgüveni yüksek, arkadaşlarından bağımsız, çevreyi merak eden uyumlu bir kişilik geliştirdikleri, çocuksu istenmeyen davranışlarından daha çabuk vazgeçtikleri ve girişimci ruhlarının daha yüksek olduğu sosyal gelişimlerine katkı sağlayan özellikleri daha çabuk kazanmaktadır.³ Çocukların sağlıklı birer birey olabilmeleri, kendilerine yön verebilmeleri için gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı 0-6 yaş arası dönemde ne kadar iyi bir eğitim alırsalar o kadar sağlıklı bir kişilik oluştururlar.

¹ H. Asude Başal, *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*, İstanbul, Morpa Yayınları, 2005; aktaran Şenay Özen, *Okul Öncesi Eğitim ve Aile: Anne ve Babaların Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri: Kars İli Örneği*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kafkas Üniversitesi, Edirne, 2008, s. 8, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

² Tanju Gürkan, "Neden Okul Öncesi Eğitim?", *Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt No:15, Sayı No:2, 1982, http://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=40&sayi_id=512. (Erişim Tarihi: 14.03.2017)

³ Gürkan, a.g.e., s. 216-217.

Çocuklar doğduğu andan itibaren geldikleri dünyaya uyum göstermeye çalışırlar. İlk uyum göstergeleri dünyaya karşı olur. Daha sonra yaşadıkları çevre, anne baba ve ailesiyle devam eder. Tüm bunlara uyum gösterip benimseyen çocuk, daha sonra büyüdükçe yaşadığı çevre ve toplumun kurallarına uyum sağlamaya çalışır. Çocuğun uyum düzeyi ne kadar yüksekse toplumsallaşma işlevi de o kadar yüksek olur. Tüm bunlara uyum sağlayan çocuk; belli bir yaşa geldikten sonra okula başlar ve sürekli anne babalarının yanında olan ve her şeyi oyunla değerlendiren çocuk en radikal ortam değişikliğiyle karşılaşır.

Okula başlayan çocuklar genellikle ailelerinden ilk kopuş, ilk otoriteyle ve düzenle tanışma anlarında anksiyete yaşarlar. Bütün bir gün anne ve babadan uzakta, yeni bir ortamda, tanımadığı insanlarla birlikte olmak bir çocuk için endişe vericidir ve kendini güvende hissetmemek bir çocuk için aşılması en zor olan problemlerden birisidir. Okula başlayan her çocuk farklı düzeylerde endişe yaşarken, bu anksiyetenin düzeyi okul öncesi eğitim alan çocuklar için çok daha düşüktür ve bu çocukların okula uyumları daha kolay olmaktadır. Okula uyumu kolay olan çocuk, arkadaş ortamına daha kolay adapte olabilmekte ve yaşitlarıyla sosyal ilişki gelişimi daha kolay olabilmektedir. Okul öncesi dönemde sosyal ilişkiler açısından olumlu davranışlar kazanılmışsa; çocuğun okul kurallarına uyumu, öğretmenlerine ve arkadaşlarına uyumu daha kolay olabilmektedir.

Bütün bu bilgiler ışığında bu çalışma; okul öncesi eğitim alan ve almayan birinci sınıf öğrencilerinin, okula uyum düzeyleri ile sosyal anksiyete düzeyleri arasında bir fark olup olmadığını araştırmak amacıyla yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEME GENEL BİR BAKIŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu araştırma; okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri ile anksiyete düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencileri ile okul öncesi eğitim almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri ve anksiyete düzeyleri arasında fark var mıdır, okul öncesi eğitim almak bazı değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

1. Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri arasında fark var mıdır?
2. Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri arasında fark var mıdır?
3. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Okul öncesi eğitim almış birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Okul öncesi eğitim almamış birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri okul öncesi eğitime başlama yaşı arasında ilişki var mıdır?
8. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
9. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
10. Okul öncesi eğitim almış birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri anne ve babanın çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
11. Okul öncesi eğitim almamış birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri anne ve babanın çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

12. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
13. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
14. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
15. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
16. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri okul öncesi eğitime başlama yaşı arasında ilişki var mıdır?
17. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
18. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
19. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri anne ve babanın çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
20. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri anne ve babanın çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
21. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri ile okula uyum düzeyleri arasında negatif yönde ilişki var mıdır?
22. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri ile okula uyum düzeyleri arasında negatif yönde ilişki var mıdır?
23. Okul öncesi eğitim almak;
 - a. Annenin eğitim durumu
 - b. Babanın eğitim durumu
 - c. Annenin çalışıp çalışmaması
 - d. Babanın çalışıp çalışmaması değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. DENENCELER

1. Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri arasında fark vardır.
2. Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri arasında fark vardır.
3. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.
4. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.
5. Okul öncesi eğitim almış birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.
6. Okul öncesi eğitim almamış birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.
7. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri okul öncesi eğitime başlama yaşı arasında ilişki vardır.
8. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.
9. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.
10. Okul öncesi eğitim almış birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri anne ve babanın çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmaktadır.
11. Okul öncesi eğitim almamış birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri anne ve babanın çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmaktadır.
12. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.
13. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.
14. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.
15. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.
16. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri okul öncesi eğitime başlama yaşı arasında ilişki vardır.

17. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.
18. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmaktadır.
19. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri anne ve babanın çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmaktadır.
20. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri anne ve babanın çalışıp çalışmaması değişkenine göre farklılaşmaktadır.
21. Okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri ile okula uyum düzeyleri arasında negatif yönde ilişki vardır.
22. Okul öncesi eğitim almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri ile okula uyum düzeyleri arasında negatif yönde ilişki vardır.
23. Okul öncesi eğitim almak;
 - a. Annenin eğitim durumu
 - b. Babanın eğitim durumu
 - c. Annenin çalışıp çalışmaması
 - d. Babanın çalışıp çalışmaması değişkenlerine göre farklılaşmaktadır.

1.4. SAYILTILAR

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin ve öğretmenlerin veri toplama aracındaki sorulara içtenlikle ve doğru olarak cevap verdikleri kabul edilmektedir.
2. Araştırmada kullanılan ölçme aracı ölçmek istenilen özellikleri ölçecek şekilde, geçerli ve güveniliridir.
3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, çocukların okula uyum düzeylerine ilişkin davranışlarını objektif olarak gözlediği varsayılmaktadır.

1.5. SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma İzmir ilinde bulunan Balçova Asil Nadir İlköğretim okulundaki birinci sınıf öğrencileri ve Karabağlar Duğrallar İlköğretim okulundaki birinci sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırmada elde edilen okula uyum düzeyi puanları ve sosyal anksiyete düzeyi puanları; okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği ve çocuklar için sosyal anksiyete ölçeklerinin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Okul Öncesi Eğitim: “Okul öncesi eğitim, 0-72 aylık yaş grubu çocuklara, gelişim düzeylerine uygun, zengin bir uyarıcı çevre olanağı sunan, yaratıcılık başta olmak üzere, onların gelişimlerini bütün yönleri ile destekleyen, çocuğa yakın çevresinin ve ulusun sosyal-kültürel değerleri ile evrensel değerleri birbirleri ile çelişmeyen bir anlayışla tanıtmayı amaçlayan, isteğe bağlı, planlı bir davranış kazandırma sürecidir.Okul öncesi dönem, çocuğun gelişiminin çok hızlı ve kritik olduğu yıllardır. Kalıtımın yanında, çocuğun doğum öncesinden başlayarak etkileşim halinde olduğu çevreden kazandıkları, onun yetişkinlikteki kişiliğini, alışkanlıklarını, değer yargılarını biçimlendirmektedir.”⁴

Okula Uyum: “Çocuk için okula başlamak, yeni bilgiler edineceği, yeni bir dünyaya girmektir. Öğrenme ve sosyal yönünün yanı sıra, duygusal açıdan da bir değişikliktir. Çocuk aile ortamından ayrılmaktadır, yeni ilişkiler kuracağı bir gruba girmektedir”.⁵ Bu dönemde okula alışma sürecine okula uyum denilmektedir.

Sosyal Anksiyete: “Sosyal Anksiyete Bozukluğu, diğer adıyla sosyal fobi, kişinin tanımadığı insanlarla karşılaştığı, başkalarının gözünün üzerinde olabileceği bir ya da birden fazla toplumsal durumdan belirgin ve sürekli bir korku duyması, küçük duruma düşeceği ya da utanç duyacağı bir biçimde davranacağından korkması ve anksiyete belirtileri göstermesidir. Kişi korkusunun aşırı ya da anlamsız olduğunu bilir. Korkulan toplumsal durumlardan kaçınılması ya da yoğun anksiyete ile buna katlanılması söz konusudur.”⁶

1.7. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı; okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri ve anksiyete düzeylerini inceleyerek aralarındaki farklılıkları belirlemektir.

1.8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okul öncesi eğitimin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Çağımızın getirileriyle birlikte aileler gün geçtikçe bilinçlenmekte ve çocuklarının eğitimine daha fazla önem vermeye başlamaktadır. Eğitimin önemi anlaşıldıkça eğitim yaşı da düşmeye başlamıştır. Böylelikle okul öncesi eğitim daha da yaygınlaşmıştır. Okul öncesi eğitim programları çocuğun sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunmaktadır.

⁴ Fethi Turan, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği ve Programının Değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 2004, 162, s. 1.

⁵ Haluk Yavuzer, *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2010, s. 185.

⁶ Cüneyt Evren, “Sosyal Anksiyete Bozukluğu ve Alkol Kullanım Bozuklukları”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2010, 2(4), 473-515, s.475.

Okul öncesi eğitim alan çocuklar okul öncesi eğitim almayan yaşlılarına göre sosyal ve gelişimsel alanlarda daha fazla beceriye sahiptir. Okul öncesi eğitim alan çocukların ilkokula uyum süreçleri daha kolay olmakla birlikte sosyal çevrelerine uyumları, ders başarısı, akran ilişkilerine adapte olma süreçleri de daha kolay olmaktadır.

Okula başlamak sürekli anne babalarının yanında olan ve her şeyi oyunla değerlendiren çocuklar için en radikal ortam değişikliğidir. Okula başlayan çocuklar genellikle ailelerinden ilk kopuş, ilk otoriteyle ve düzenle tanışma anlarında anksiyete yaşarlar. Okul öncesi eğitim alan çocuklar ilkokula başladıklarında bu anksiyeteyi daha az yaşarken okul öncesi eğitim almamış çocuklar daha şiddetli yaşarlar. Bu araştırma okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri ve anksiyete düzeyleri ve arasındaki farkları ortaya koyma açısından ve okul öncesi eğitimin zorunlu hale gelmesinin gündemde olduğu şu günlerde okul öncesi eğitimin önemi ve gerekliliğini vurgulama konusunda önem arz etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TANIMI

Okul öncesi eğitimin ne anlama geldiğini açıklamak için geçmişten günümüze birçok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlara baktığımız zaman hepsinin ortak bir hedefi olduğunu ve ortak bir yere vardıklarını söyleyebiliriz. Aşağıda çeşitli okul öncesi eğitimi tanımlarına yer verilmiştir.

Eğitim terimleri sözlüğüne bakıldığında okul öncesi eğitimin tanımı şöyle verilmiştir:

- Doğumla başlayıp zorunlu eğitim yaşına kadar devam eden çocukların gelişimsel farklılıkları, farklılaşan yetenekleri ve bireysel farklılıkları esas alınarak duygusal, bedensel ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla aileler ve çeşitli kurumlar tarafından uygulanan eğitimidir.
- Okul öncesi eğitim çağındaki bulunan küçük çocuklara; okul öncesi eğitim kurumlarında bireysel özelliklerinin gelişmesi, toplumsal kurallara uyup bunları alışkanlık haline getirme ve sorun çözme becerilerini geliştirmek için verilen eğitimidir.⁷

Okul öncesi eğitim; doğumla başlayıp ilköğretim dönemine kadar devam eden, çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları ve farklılaşan yeteneklerinin ön planda olduğu, olumlu kişilik temellerinin atıldığı, gelişim dönemlerini sağlıklı bir şekilde atlattıklarını sağlayan, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, özgüveni yüksek çocuklar yetiştirerek; güvenli bir birey olmalarının sağlandığı eğitimcilerin ve ailelerin etkin olduğu bir eğitim sistemidir. Bu dönem yaşamın temeli olmakla birlikte öğrenme hızının da çok yüksek olduğu bir dönemdir. Belirli bir yaş grubunun gelişimsel özellikleri o yaştaki tüm çocuklar için ortak olmakla birlikte, her çocuğun kendine özgü bir kişilik yapısı, bireysel farklılıkları olduğu unutulmaması gereken bir noktadır.⁸

Aral vd. okul öncesi eğitimi; “ çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan, bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin

⁷ Şenay Özen, Okul Öncesi Eğitim ve Aile: Anne ve Babaların Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri (Kars İli Örneği), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kafkas Üniversitesi, Kars, 2008, s. 11 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸ Duygu Yalman, İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Birinci Sınıf Öğretmenlerinin ve Okul Öncesi Eğitim Almış Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçişte Yaşanan Uyum Sorunlarıyla İlgili Görüşleri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2007, s. 5. (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci” olarak tanımlamaktadırlar.⁹

Abacı, okul öncesi eğitimi; “çocuğun, doğumdan okula başladığı ana kadar geçen zaman diliminde, fiziksel gelişimine bağlı olarak kazanılan temel davranışların ve bilişsel gelişimi ile ilgili anlama ve değerlendirme yetilerinin edinildiği, belli kavramların öğrenildiği dönem” olarak tanımlamıştır.¹⁰

Bir başka tanıma göre okul öncesi eğitim; doğumdan 72 aya kadar geçen süreyi kapsayarak, bu dönem çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun, zengin bir uyarıcı çevre olanağı sunarak çocukların psiko-motor gelişimlerini, dil gelişimlerini, bedensel gelişimlerini, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemeye yönelik eğitim programlarının kullanıldığı, toplumsal ve kültürel normların aşılandığı, çocukları ilköğretim sürecine hazırlayan sistemli ve bilinçli eğitim sürecidir.¹¹

Yukarıda yapılan çeşitli tanımların hepsinin ortak noktaları vardır. Bu ortak noktalara bakıldığı zaman okul öncesi eğitim;

- Doğumla başlayıp zorunlu eğitim yaşına kadar devam eden
- 0-6 yaş grubu çocukları kapsayan
- Kişisel özelliklerin ve gelişimsel özelliklerin ön planda olduğu
- Zengin bir uyarıcı çevreyle kişiliğin temelini atıldığı
- Çocuğun bütünlüğünü gözetten bir sistemde
- Yaratıcı ve kendine güvenen bireyler yetiştirmek için
- Aile ve eğitimcilerin ilişki içinde olup, çocuğa aktardıkları bilgiler doğrultusunda çocuğa verilen eğitimdir.

2.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi

Çocukluk tarihi konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarla birlikte okul öncesi gelişim döneminin diğer gelişim dönemlerinden daha farklı olduğunu ve bu bilginin Eski Yunan'da ortaya konulduğu görülmektedir. 16. Ve 17. Yüzyıldan itibaren düşünürler çocukluğu yeniden keşfetmeye başlamıştır. 20. Yüzyılla birlikte okul öncesi dönem gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları açısından

⁹ Neriman Aral vd., **Okul Öncesi Eğitim ve Ana Sınıfı Programları**, Ya-Pa Yayınları, Ankara, 2000; **aktaran**; Gülden Uyanık Balat, **Okul Öncesi Eğitime Giriş**, 3. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2012, s.3.

¹⁰ Oya Abacı, **Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Görsel Sanat Eğitimi**, Morpa Yayınları, İstanbul, 2000; **aktaran**; Şahin Göğebakan, **Çocuğunu Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Gönderen (6 Yaş) Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Görüşlerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi** Malatya İli Örneği, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İnönü Üniversitesi, Malatya, 2011, s. 7. (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

¹¹ Gülden Uyanık Balat, **Okul Öncesi Eğitime Giriş**, 3. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2012, s.3.

diğer dönemlerden daha farklı bir dönem olarak kesin bir şekilde kabul edilmiştir. Bu nedenle de günümüzün eğitim literatüründe okul öncesi dönem ve bu dönemle ilgili kavramlar giderek daha fazla kullanılmaya ve araştırılmaya başlanmıştır.¹²

İlk kez Eflatun “Protogoras” adlı eserinde okul öncesi eğitim ve anaokulu konusuna değinmiştir. Bu eser M.Ö. 400 yıllarında yazılmıştır ve çocukların, yetişkin birer birey oldukları zaman yaşamlarının daha kolay olabilmesi için küçük yaşlarda eğitilmeleri gereğini savunan bir eserdir.¹³

IVII. yüzyılda bilim alanındaki ilerlemeler ve yeniliklerden, eğitimde etkilenmiştir. Çocukların küçük yaştan başlayarak eğitilmesini savunan John A. Comenius; çocukların duygularının uyarıcı bir ortamda geliştirilmesini ve bireysel özelliklerinin ön planda olduğu bir eğitim sistemi öneriyordu. Comenius, dil eğitimindeki yanlış tutumları vurgulayarak, duymanın görme ile; elin konuşmayla birleştirilerek kullanımını sağlayacak düzenlemeler yapılması taraftarıydı.¹⁴

Aydınlanma çağının öncülerinden olan İngiliz düşünür Pestalozzi 1774 yılında kendi çocuğunu gözlemleyerek bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma çocuk gelişimi konusunda ilk bilimsel kayıt olarak kabul edilmektedir. Alman eğitimci Friedrich Wilhelm Frobel okul öncesi eğitimin gerekliliğine inanmıştır. Eğitimin bir süreç olduğunu ve her gelişim aşamasına bir önceki basamak olan gelişim aşamasının sağlıklı bir şekilde atlatılmasıyla ulaşıldığını savunmuştur. 1840 yılında Almanya’da “Kindergarden” (Çocuk Bahçesi) adlı ilk anaokulunu açmıştır.¹⁵

Sigmund Freud ve Eric Ericson ise çocukluk yıllarındaki olumsuz yaşantıların, ileriki yaşamı etkilediğini ve kişilik bozukluklarına yol açabileceğini savunmuşlardır. İkinci dünya savaşından sonra “eğitimde fırsat eşitliği” kampanyaları eğitimdeki yeniliklerin temelini oluşturmuştur.¹⁶

İtalyan Dr. Maria Montessori çocukların eğitim ve öğretimlerini etkileyen yenilikçi bir metot ileri sürmüştür. Bu metoda göre 3-7 yaş arası çocukların eğitimlerinde planlı ve sistemli bir çalışmanın çok önemli olduğu vurgulanır. Aynı zamanda Montessori modern anaokullarının da kurucusudur.¹⁷

¹² Ayla Oktay, *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*, 6. Baskı, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 63.

¹³ Zeynep Kılıç, İlköğretim Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Birinci Sınıf Öğrencilerin Gelişim Becerilerinin Karşılaştırılması, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi, İstanbul, 2008, s. 22 (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

¹⁴ Şükran Oğuzkan ve Güler Oral, *Kız Sanat Okulları İçin: Okul Öncesi Eğitim*, M.E.B Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 24.

¹⁵ Neriman Aral vd., *Okul Öncesi Eğitim 1*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2001, s. 17.

¹⁶ Kılıç, a.g.e., s. 23.

¹⁷ Kılıç, a.g.e., s. 23.

2.2.2. Okul Öncesi Eğitimin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de okul öncesi dönem çocuklarının eğitimi çok uzun yıllar ailelerin sorumluluğundaydı. Çocuk, eğitimini anne ve babadan almaktaydı. Daha sonra ülkemize batıdan eğitimle ilgili gelen yeniliklerle birlikte özel kişi ve kurumlar okul öncesi eğitim kurumları açmaya başlamıştır.¹⁸

Osmanlı zamanında Fatih Sultan Mehmet döneminde vakıflara bağlı olarak kurulan "Sıbyan Mektepleri" ülkemizde kurumsal okul öncesi eğitim kurumunun ilk yapılanmasıdır. Sıbyan mekteplerinde okul öncesi dönem (5-6yaş) çocuklarına kur'an okuma, yazı yazma, dua okuma gibi dersler verilmekteydi.¹⁹

"II. Meşrutiyet döneminden önce bazı illerde özel ana mektepleri, Balkan savaşlarından (1912-1913) sonra ise resmi ana mektepleri açılmıştır. 6 Ekim 1913 yılında çıkarılan "Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu)" 3, 4 ve 5. maddeleri ile anaokulları, ilkokulların bir basamağı sayılmış ve bu okulların yurdun her yerinde açılması hükmü getirilmiştir. 1915 yılında da Ana Mektepleri Nizamnamesi yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. Cumhuriyet dönemindeki ilk yasal düzenleme olarak 1923'te "Gebe Kadınların ve Emzikli Annelerin Çalıştırılması Nizamnamesi" çıkarılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında 38 ilde 80 kadar anaokulu bulunuyordu ve bu okullarda toplam olarak 5880 öğrenci eğitilmekteydi."²⁰

1960 yılından sonra Türkiye'de okul öncesi eğitim ile ilgili önemli gelişmeler gözlenmiştir. Bu gelişmeler kurumsal eğitim bakımından yavaşta olsa, dönem dönem önemli gelişmelerin başladığı görülmektedir. Çocuğun korunması ve halkın eğitimini zorunlu kılan 1961 Anayasası döneminde, okul öncesi eğitimi konusunda çeşitli çalışmalar yapılmış ve beş yıllık kalkınma planlarında okul öncesi eğitim ele alınmış, fakat istenilen hedeflere tam olarak ulaşamamıştır.²¹

1960-1970 yılları arasında okul öncesi eğitim kurumlarına duyulan ihtiyacın artmasıyla birlikte toplumun ve Milli Eğitim Bakanlığının ilgisi okul öncesi eğitim kurumlarına yönelmiştir. Bu ihtiyaç ve ilgi doğrultusunda okul öncesi eğitim kurumlarına yenileri eklenmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı da bu okulların öğretmen ihtiyaçlarını karşılayıp, okulların sayılarının artırılması çalışmalarına girmiştir. Bu çalışmalar orta dereceli kız meslek okullarında yeni "Çocuk Eğitimi ve Gelişimi Bölümleri" açarak, kız teknik öğretmen okulunun yanı sıra Kız Sanat Öğretmen

¹⁸ Ayla Oktay, "Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim", *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Bilimleri Dergisi*, 1990, Cilt:2, 151-160, s. 153.

¹⁹ Meral Taner Derman ve Handan Asude Başal, "Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimde Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler", *Uluslar Arası Sosyal Araştırma Dergisi*, 2010, Cilt:3, 560-569, s. 560.

²⁰ İlkay Abazoğlu vd., "Okul Öncesi Öğretmenliğine İlişkin Genel Bir Bakış", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2015, 4(1), 411-423, s. 412-413.

²¹ Derman ve Başal, a.g.e., s. 561.

Okulunda da “Çocuk Eğitimi ve Gelişimi Bölümleri” açılması şeklinde ilerlemiştir. Aynı zamanda ülkenin düzenli bir şekilde kalkınması için hazırlanan ikinci beş yıllık kalkınma planında okul öncesi eğitime de yer verilmiştir.²²

1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurasında okul öncesi eğitime geniş yer verilmiştir. Bu şurada Türk Milli Eğitimi’ni bütünlüğü olan bir program modeli olarak ele almış ve anasınıfı programları, anasınıfının amaçları, anasınıfında “muhteva ve faaliyet kategorileri” ve “uygulamaya dönük öneriler” başlıkları altında konu ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir.²³ Ayrıca buradaki üyelerin çoğunluğuyla alınan kararlar öncelikli olarak az gelişmiş bölgelerde Türkçe eğitimine ağırlık verecek şekilde okul öncesi eğitim kurumları yaygınlaştırılması ve okul öncesi eğitim kurumlarının tüm yurt genelinde yaygınlaştırılması için gerekli önlemlerin alınması kararları alınmıştır.²⁴

1993 yılında yapılan Milli Eğitim Şurası diğer şuralardan daha farklıdır. Gündemde iki konu bulunmaktadır ve bu konulardan birisi okul öncesi eğitimidir. Okul öncesi eğitimle ilgili sorunlar için “Okul Öncesi Eğitim Ana Komisyonu” okul öncesi eğitimle ilgili tüm detaylar için alt komisyonlar oluşturularak okul öncesi eğitimle ilgili kararlar alınmış ve çalışmalar yapılmıştır.²⁵

1923 yılından 2012 yılına kadar geçen zaman zarfında, okul öncesi eğitimden faydalanan çocuk sayısı, okul öncesi eğitim kurumları ve kurumlara atanan öğretmen sayılarında her geçen yıl artış olmuştur. Okul öncesi eğitim 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 22. maddesi ile zorunlu eğitim kapsamı dışında tutulmuştur. Okul öncesi eğitimin zorunlu tutulmaması sebebiyle okul öncesi eğitimden büyük bir çoğunluk yararlanamamaktadır. Gelişimin en hızlı olduğu 0-6 yaş dönemindeki bir çocuğun ileriki yaşamını en çok etkileyecek olan bu dönemde okul öncesi eğitimden mahrum kalması kaçınılmaz olmuştur. Ülkemizde okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim haline getirilmesi ve yaşamın en kritik döneminde okul öncesi eğitim çağındaki çocukların bu eğitimi alması için gerekli çalışmaların bir an önce yapılmasının ülkemiz adına eğitim alanında büyük bir kazanım olacağı düşünülmektedir.²⁶

²² Ayla Oktay, “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 1983, 7(42), 3-7, s. 5.

²³ Ebru Deretarla Gül, “Meşrutiyetten Günümüze Okul Öncesi Eğitim”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2008, 17(1), 269-278, s. 273.

²⁴ Oktay, a.g.e., s. 6.

²⁵ Zeynep Topçu, Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum ve Türkçe Dil Becerilerine Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2012, s. 20, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

²⁶ Abazoğlu vd., a.g.e., s. 413-414.

2.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ

Okul öncesi eğitimin bazı temel ilkeleri vardır. Bu temel ilkeler okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların gelişimlerini ön plana çıkararak, çocuklara kazandırılması amaçlanan bilgi ve becerileri göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Bu ilkeler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişimlerini destekleyecek eğitim ortamı hazırlanır.
2. Eğitim etkinlikleri düzenlenirken; çocukların yaşları, gelişim özellikleri, öğrenme hızları, ilgileri, gereksinimleri ile okulun ve çevrenin imkânları dikkate alınır.
3. Çocukların; beslenme, uyku, öz bakım becerileri, doğru ve sağlıklı temel alışkanlıklar kazanmalarının yanında doğa sevgisiyle çevreye duyarlı olmaları da sağlanır.
4. Eğitim etkinlikleri; çocukların, sevgi, saygı, iş birliği, katılımcılık, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olur.
5. Eğitim, sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülür. Çocuklara eşit davranılır ve bireysel özellikler göz önünde bulundurulur. Çocukların öz güvenlerini kazanmaları için ceza, baskı uygulanmaz ve kısıtlamalara yer verilmez.
6. Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir. Planlama yapılırken bu sonuçlar dikkate alınır.
7. Çocukların kendilerini ifade ederken; Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına öncelikle önem verilir.
8. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı hazırlanması için çaba gösterilir.
9. Oyun, çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olarak uygulanır.
10. Eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınır, ailenin eğitime etkin katılımı sağlanır.
11. Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir.²⁷

Okul öncesi eğitim ilkeleri yalnızca okulda değil bu yaş dönemindeki çocukların evdeki eğitimlerinde de büyük rol oynar. Çünkü eğitimin en önemli özelliklerinden biriside tutarlı ve bütüncül olmasıdır. Okulda verilen eğitim evde de desteklenirse o eğitim kalıcı ve sürekli olur. Bunun için anne babanın ve öğretmenin işbirliği içinde

²⁷ Özen, a.g.e., s. 11.

olması ve ortak bir anlayış belirlemesi gerekir. Bu şekilde topluma sağlıklı bireyler kazandırılmış olur.²⁸

2.4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN AMACI VE ÖNEMİ

2.4.1. Okul Öncesi Eğitimin Amacı

Doğumdan zorunlu eğitim çağına kadar geçen süre bir çocuğun gelişimi için hayati öneme sahiptir. Bu dönem erken çocukluk dönemi olarak adlandırılır ve aynı zamanda gelişimin en hızlı olduğu dönemdir. Erken çocukluk döneminde; zekâ, kişilik, algı, dil gelişimi, fiziksel özellikler, duygusal denetim, zihinsel yetenekler ve sosyal davranışlar büyük oranda şekillenir. Tüm bu gelişimleri etkileyen iki faktör vardır. Bunlardan birincisi çocuğun büyüdüğü ortam, çevre; ikincisi ise bu dönemde aldığı eğitimidir. Erken çocukluk eğitiminin amacı; çocukların gelişimine destek olmaktır.²⁹

Daha kapsamlı bir şekilde ele alacak olursak okul öncesi eğitimin temel amacı; çocuğun zorunlu eğitime başlamadan önce uyarıcılarla zenginleştirilmiş bir ortamda, çocuğun; zihinsel duygusal, bedensel ve sosyal bir bütün olarak gelişmesi için sistemli bir bütün halinde uygun bir eğitimin verilmesidir. Aile, sosyal ve kültürel açıdan her ne kadar yeterli olsa da okul öncesi kurumlarıyla desteklenmeyen bir eğitim yetersiz kalabilmektedir. Anne ve babanın çocuğa gösterdiği ilgi çocuğun gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde olamayabilir. Gelişimin çok daha hızlı olduğu bu dönemde ailenin ve okul öncesi eğitim kurumlarının birlikte vereceği eğitim, çocuk için daha verimli ve hata yapma olasılığının en aza indirildiği eğitim sisteminde verilen bir eğitim tablosu çizer. Bu sayede verilen eğitim hem daha verimli hem de yanlışların daha çabuk önüne geçilen, önlemlerin alındığı bir eğitim sistemi olur. Okul öncesi eğitimin diğer amaçları ise; çocuklara iyi ve istenen alışkanlıkların kazandırılması ve ilköğretime uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır.³⁰

2.4.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Genel Amaçları

Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; okul öncesi eğitimin amaçları aşağıdaki gibidir;

1. “Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
2. Onları ilköğretime hazırlamak;

²⁸ Ayla Oktay, *Anaokulu-Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1999, s. 46.

²⁹ Açıev, *Her Çocuğa Eşit Fırsat: Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Durumu ve Öneriler Araştırma Raporu*, İstanbul, 2016, s. 7.

³⁰ Özen, a.g.e., s. 12.

3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmasını sağlamaktır.”³¹

2.4.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Evrensel Amaçları

“ Dünya Erken Çocukluk Eğitimi Örgütü”nün uzun yıllar boyunca yöneticiliğini yapan ünlü eğitimci Mialaret okul öncesi eğitimin evrensel amaçlarını üç ana başlık altında toplamıştır. Bunlar;

1. Toplumsal Amaçlar:

- “Çalışan kadınların çocuklarına bakmak
- Her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak
- Çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla iletişimde bulunmasına, sosyalleşmesine önemli katkılarda bulunmaktır.

2. Eğitici Amaçlar:

- Çocuğun duyu organlarını eğitmek ve çevreye olan duyarlılığını arttırmaktır.

3. Gelişimsel Amaçlar:

- Çocuğun doğal gelişimi temel alınarak kendi vücudunu kontrol etme, kendi denetimini bağımsız olarak yapma, konuşma, öğrenme, dil becerileri gibi temel becerilerinin gelişimini sağlamaktır.”³²

2.4.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Çocukların gelişim özelliklerini bilmek; sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip olan çocuklar yetiştirmenin temel anahtarıdır. Bir çocuğun gelişim özelliklerini bilmeden verilen eğitim; tesadüflere bağlı bir eğitim olup, eğitimi veren kişi için zor olmakla birlikte hata olasılığının da yüksek olduğu bir eğitim sistemine girmenin kaçınılmaz olduğu bir gerçektir. Hataların olduğu bir eğitim sisteminde istemsizde olsa çocuklar zarar görmektedir. Çocukların yaşamlarının en kritik dönemlerini içine alan ve gelişim hızlarının çok yüksek olduğu bu dönemde verilen eğitim büyük önem taşır. Bu dönemde çocuklar henüz kendi gelişimsel özelliklerini, ilgi alanlarını, yeteneklerini, isteklerini ve gereksinimlerini tanımadıklarından duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanırlar. Bu dönem çocuklarıyla ilgilenen yetişkinlerin bu sebeplerden dolayı çok bilinçli ve dikkatli olmaları gerekmektedir.³³

³¹ Murat Aşıcı vd., *İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları II*, Pegem Akademi, Ankara, 2013, s. 7.

³² Uyanık Balat, a.g.e., s.5.

³³ MEB, *Erken Çocukluk Eğitiminde Temel İlkeler*, Ankara, 2011, s. 3.

Okul öncesi eğitimin çocuklara birden fazla artı yön kazandırır. Tüm bu kazanımlar çocuğun ileri ki yaşamını etkilemektedir. Uzun yıllara dayalı yapılan araştırmalarda, çocukluk çağında kazanılan davranışların büyük bir kısmının; yetişkinlik döneminde bireyin kişilik yapısını, bireysel özelliklerini, inanç ve tutumlarını biçimlendirdiği gözlenmiştir. Çocukluk çağının en kritik döneminde verilen okul öncesi eğitimin yararları ve önemi aşağıda açıklanmıştır. Bunlar:

1. Yeme, içme, barınma gibi hayati öneme sahip olan "sosyalleşme" üçüncü yaşta kendini göstermeye başlar. Üçüncü yaştan itibaren çocuklar kendi yaş grubuyla birlikte olma oyun kurma yönelimindedir. Arkadaş grupları sayesinde çocuk kendini tanımaya, kabul ettirmeye, başkalarını kabul etmeye, haklarına sahip çıkmayı ve başkalarının haklarına saygı duymaya başlar. Böylelikle öz-yönelimli dünyadan sosyal-yönelimli dünyaya geçer.
2. Okul öncesi eğitim döneminde ki bir çocuk için en önemli olan etkenlerden biriside çevre-uyarıcı zenginliğidir. Çocuk bulunduğu ortamda ne kadar zengin uyarıcılara sahipse zihinsel gelişimde o kadar hızlı olur. Okul öncesi eğitim kurumları bu bakımdan çocuğa zengin bir uyarıcı çevre sunarken, düzenleyeceği öğrenim yaşantılarıyla, çocuğun duyularının gelişimini ve algılama gücünü arttırmaktadır. Çocukların yaratıcılıkları gelişirken, akıl yürütme sürecinde de çocuğa yardımcı olur.
3. Okul öncesi eğitim kurumları, çocuğu genel kültür değerlerine dayalı sosyal bir ortam içinde eğiterek, toplumun kültür ve değerlerini benimseyip, özümsemesine yardımcı olur.
4. Çocuğun bağımsızlık çabaları okul öncesi kurumlardaki eğitim ve düzenlemelerle güçlendirilir. Çocuğa, özgür iradesiyle kendini sınırlama deneyimleri kazandırılır.
5. Çocuğun, yeterlilik ve yetersizlikleri, fiziksel ve duygusal her türlü sorunları kurumlardaki eğitimcilerin dikkatli gözetimiyle saptanabilir, gerekli önlemler alınabilir.
6. Okul öncesi eğitim, çocuğu zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan ilkokula hazırlarken; çocuğun, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilen bir birey olma yönündeki gelişimine katkıda bulunur.
7. Okul öncesi eğitim kurumları çalışan anne ve babaların sorumluluklarını günün belirli saatlerinde üstlenerek, çocuğun yetersiz koşullardaki eğitiminin önüne geçer

8. Okul öncesi eğitimi gerekli kılan bir diğer özellik ise düşük sosyo-ekonomik ve kültürel çevreden gelen çocukların, yetersiz koşullarını eşitleyerek, bilinçli bir şekilde verilen okul öncesi eğitime sahip olmalarını sağlamaktadır.³⁴

2.5. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM İLKÖĞRETİM İLİŞKİSİ

Anne ve babaların yardımcısı olan düzenli bir eğitim ve öğretimin en önemli anahtarı olan okul, bir kurum olarak çıktığından bu yana anne ve babalar bir takım bilgi ve beceri kazanması için gönderdikleri çocuklarının başarısı ile yakından ilgilenmektedirler. Bilginin hızla arttığı ve ulaşmanın daha kolay olduğu bu dönem toplumunda okul öğretisi önemli bir yer tutar. Sınırsız ve sayısız bilgilere ulaşabildiğimiz bu dönemde, bu bilgilerin tasnifi, değerlendirilmesi, toplum için en geçerli ve doğru olanların ayıklanması işlemi de okul kurumlarınca yapılmaktadır. Sınırsız bilgi denizinde olduğumuz bu dönemde anne ve babalar çocuklarının en iyi eğitimi almaları ve başarılı olmaları için çareler aramaktadır. İlk düzenli eğitim ve öğretim aşaması olan ilköğretim; kişinin geleceğini yönlendirmede ve nasıl bir birey olacağına yardımcı olmada son derece önemlidir. Araştırmacılar ilköğretimde alınan eğitimin daha sonraki eğitim yıllarında alınan eğitimi etkilediğini ve bu eğitim döneminde mutlu ve başarılı olma ya da tam tersi olma da çocukların okul öncesi dönemdeki yaşantılardan büyük ölçüde etkilendiğini belirtmektedir.³⁵

İlköğretime başlamak çocuğun yaşamında oldukça önemli ve radikal bir değişimdir. Sürekli anne ve babasıyla ya da kendini güvende hissettiği insanlarla bir arada olan çocuk; hiç tanımadığı aile kurumunun dışında olan bir kuruma adım atmaktadır. Evden ilk kopuşla birlikte, güvendiği insanlardan ayrılarak yabancı bir ortama girmektedir. Evde okula göre sınırsız özgürlüğe sahip olan çocuk kurallarla tanışır ve toplu bir şekilde hareket etmesi gerektiğini öğrenir. Girdiği bu yeni ortamda uyması gereken kurallar, farklı özelliklere sahip öğretmen ve öğrenciler, başarması gereken dersler ve yapması gereken birtakım görevler bulunmaktadır. Aynı zamanda çocuğun bu yeni ortama uyum sağlaması ve başarı göstermesi beklenmektedir. Çocuklar geçmişteki sosyal-duygusal yaşantılarına ve okul öncesi deneyimlerine göre bu süreçte başarılı ve ya başarısız olabilmektedirler.³⁶

Okula başlamadan önce çeşitli konularda birçok deneyim kazanan çocuklar için her şey bir merak unsurudur ve çocuklar bu meraklarını oyun yoluyla giderirler. Oyun yoluyla çevrelerini inceler, keşfeder ve yeni bilgiler edinirler. Bu merak ve

³⁴ Oğuzkan ve Oral, a.g.e., s. 5-6.

³⁵ Kılıç, a.g.e., s. 42.

³⁶ Sibel Yoleri ve Hatice Merve Tanış, "İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeylerini Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi", *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2014, 4(2), 130-141, s. 131.

keşfetme isteği sonucunda çocuk, okuma-yazma ile ilgili ilk tecrübelerini kazanmaya başlar. Fakat diğer gelişim alanlarında olduğu gibi okuma-yazma becerilerinin gelişiminde de çocuğun, ilgi ve ihtiyaçları, duygusal yapısı, sosyal çevresi, zekâ düzeyi, sağlık durumu, eğitim ortamı, anne baba eğitim düzeyi, gibi birçok faktör etkili olmaktadır. Her çocuğun kazandığı deneyimler bu faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir.³⁷

Yaşadığımız bu dönemde pek çok ülkede okul öncesi eğitimin temel amacı ilköğretime hazırlık yapmaktır. Okul öncesi dönemde çocuğa kazandırılan her türlü bilgi, deneyim ve beceri onun ilköğretimdeki başarısı ve uyumu için temel oluşturmaktadır. Aynı zamanda okul öncesi dönem çocuğun ileriki yaşamında başarılarını ve eğilimlerini de etkilemektedir. Bu dönemde çocuğun ev ve okul ortamında karşılaştığı koşullar onun gelecekteki ilgilerinin de temelini oluşturur. Bundan dolayı çocuğa ne kadar zengin çevresel koşullardan oluşan bir ortam hazırlarsak, çocuğun kendini tanıma olasılığı artar, gelişmiş ve gelişmeye açık özellikleri hem kendisine hem de ailesi ve eğitimcilerine ipuçları verir. Birbirinden kopuk olan bir okul öncesi eğitimi ve ilköğretim eğitiminde başarı sağlanması güç olabilmektedir. Bundan ötürü birçok ülkede okul öncesi eğitim kurumlarıyla ilköğretim kurumları işbirliği içerisinde. Her iki kurumda birbirlerinin amaçlarını anlamaya çalışır ve çocuğun eğitimini çevreyle uyumlu bir şekilde ve devamlılık içinde yerine getirmesi gerekliliğini ön planda tutar.³⁸

³⁷ Semra Erkan ve Aysin Kırca, "Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2010, 94-106, s. 95.

³⁸ Aşıcı vd., a.g.e., s. 2-3.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OKULA UYUM

3.1.OKULA UYUM NEDİR?

Uyum; bireyin etkileşim içinde olduğu çevrenin değişikliklerine uygun davranış biçimlerini göstererek, sahip olduğu özelliklerle, kendi benliğiyle ve yaşadığı çevreyle ölçülü bir ilişki kurarak bu ilişkiyi yaşam boyu devam ettirmesidir.³⁹

Doğumla birlikte ilk uyum gösterme çabası dünyaya karşı olur. Her çocuk geldiği dünyadaki yaşama, anne ve babasına uyum gösterme çabası içindedir. Büyümeye başladıktan sonra ise içinde bulunduğu topluma, bu toplumun kural ve normlarına uyum sağlamaya çalışır. Uyum ve toplumsallaşma doğru orantılıdır. Çocuğun yaşadığı çevreye uyumu ne kadar yüksekse toplumsallaşma ve toplumsallaşma hızı da o kadar yüksek olur. Bir çocuk için ilk toplumsallaştırma kurumu okuldur. Sürekli anne ve babasıyla vakit geçiren kendini güvende hisseden bir çocuk için yeni bir ortama girip yeni insanlarla tanışmak zor olabilmektedir. Bu süreçte çocuk okula uyum sağlayabilmek için bir uyum dönemine ihtiyaç duyabilmektedir.⁴⁰

Spencer'a göre okula uyum; öğrencinin sahip olduğu özelliklerle, okul kültürünün ya da öğrenme ortamlarının gerektirdiği çok yönlü özelliklerin maksimum öğrenme için uyumlu bir şekilde etkileşim içinde olmasıdır.⁴¹

Okula uyum; okulun norm ve kurallarının gereklilikleriyle çocuğun özelliklerinin bir araya gelerek öğrenme için uyumlu bir davranış dizini oluşturulmasıdır. Bazı çocuklar okula kolayca uyum sağlarken bazı çocuklar bu uyum döneminde zorluk yaşarlar. Okula uyum sağlayan çocukların akademik başarıları daha yüksek, aktif, etkinlik ve çalışmalara katılımı yüksek, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle yakın ilişki kurabilmede başarılı, bağımsız ve özgüvenleri yüksektir.⁴²

Okula başlamak hem çocuk hem de aile için stres verici bir durumdur. Ailesinin yanında kendini güvende hisseden kurallara yabancı bir çocuk için hiç tanımadığı bir ortamda tanımadı insanlarla birlikte olup, ailesinden uzakta uymak zorunda olduğu kurallar şüphesiz can sıkıcı ve stres vericidir. Her çocuğun okula

³⁹ Nesrin Özarslan, Birinci Sınıfta Öğrenim Görmekte Olan (60-71 ve 72-84 Aylık) Öğrencilerin Okul Olgunluğu Düzeyleri ve Bu Öğrencileri Okutmakta Olan Öğretmenlerin Gözlediği Okula Uyum ve Sınıf Yönetimi Sorunları, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okan Üniversitesi, İstanbul, 2014, s. 48, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

⁴⁰ Topçu, a.g.e., s. 33.

⁴¹ Margaret Beale Spencer, Social and Cultural Influences on School Adjustment: The Application of an Identity-Focused Cultural Ecological Perspective, *Educational Psychologist*, 1999, 34(1), 43-57, s. 43.

⁴² Hülya Gülay, "5-6 Yaş Çocuklarında Okula Uyum ve Akran İlişkileri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068391>. (Erişim Tarihi: 11.04.2017).

uyum düzeyi farklı olabilmektedir. Bazı çocuklar için güven ortamı olan evden ve anneden uzaklaşmak çok zor olabilmektedir. Anneye fazla düşkün olmak, annenin fazla korumacı tutumu, okul ortamını yabancılama, anneden uzun süre ayrı kalmak, kurallarla ve otoriteyle tanışmak çocuk için korkutucu ve uyumu zorlayan nedenlerden bir kaçıdır. Çocuğun okula uyumunun sağlıklı ve sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi hem ileriki yaşamını hem okul hayatını büyük ölçüde etkilemektedir.⁴³

Okula başlamak için duygusal, zihinsel ve bedensel açıdan da hazır olmak gerekir. Okula uyumu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Çocuğun okula hazır bulunuşluğu ve okul öncesi eğitim alıp almaması bu faktörlerden sadece ikisidir. Yapılan çalışmalar okul öncesi eğitim almış çocukların ilköğretim sürecine çok daha çabuk uyum sağladıklarını göstermiştir.⁴⁴

Okula uyum; çocuğun okul ortamında sosyal ve akademik açıdan kazandığı başarıdır. Çocuklar okulla birlikte bilişsel becerilerini, sosyal becerilerini, duygu ve düşüncelerindeki ifade özgürlüğünü geliştirir ve kazanımları büyük olur. Çocuğun okula uyum sağlayabilmesi için çocuk, okul ve aile iş birliği ve iletişim içerisinde olmalıdır.⁴⁵

3.2. OKULA UYUMU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Aile ortamı gibi küçük bir yapı içerisinde yaşayan çocuk için okul gibi kalabalık bir ortama geçiş yapmak çocuklarda büyük etkiler yaratmaktadır. Birçok becerinin kazanıldığı bu dönemde çocuk; arkadaş edinir, derslerini öğrenir, ailesinden ilk kopuşu yaşar, otoriteyle tanışır ve kurallara uyması gerekmektedir. Tüm bu yeniliklere ve değişimlere her çocuk aynı tepkiyi gösteremez. Her çocuk bu becerilerle donanmış değildir. Bu dönemde okul, aile ve çocuk arasında dengeli bir ilişki kurulması çocuğun okul yaşamı ve ileriki hayatı için büyük önem taşımaktadır.⁴⁶

Özgenel'e göre çocuğun okula uyum sağlamasında güçlük çekmesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenler;

1. Anneye aşırı bağımlılık,
2. Özgüven eksikliği,
3. Çocuğun, okul kavramını yeterince öğrenememiş veya yanlış öğrenmiş olması,

⁴³ Nuray Taşçı, Okula Uyum Haftasının Okul Öncesi Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmenleri Açısından İncelenmesi, *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2014, 43(202), 101-115, s.102.

⁴⁴ Yöleri ve Tanış, a.g.e., s. 131.

⁴⁵ Özlem Sevgi Kaya ve Ege Akgün, Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okula Uyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Elementary Education Online*, 2016, 15(4), 1311-1324, s. 1312.

⁴⁶ Sümeyya Gedik, Öğretmen Algılarına Göre 60-66 Aylık Çocuklarda Okula Uyumun İncelenmesi: Fatih İlçesi Örneği, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 2015, s. 48-49, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

4. Ailenin, çocuğun okula başlamasını, çocukluktan yetişkinliğe doğru geçiş olarak algılaması ve bunu çocuğa hissettirmesi,
5. Çocuğun okula ceza olarak gönderilmesi,
6. Ana-baba ve öğretmen arasındaki tutum farklılıkları,
7. Aile içerisindeki huzursuzluklar
8. Ailede yeni bir kardeşin doğması, bir yakının ölümü, hastalığı vb. sorunların olması okula uyumu olumsuz yönde etkileyen nedenler arasında yer almaktadır.⁴⁷

Çocukların güvenli aile ortamından ilk kopuşu okula başlamasıyla olur. Bu yeni ortama uyum sağlamayı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden en önemlileri; aile tutumu, öğretmenler ve akran ilişkileridir. Bunlarla birlikte okul ortamı, okulun fiziki yapısı, bulunmuş olduğu çevre ve koşulları gibi çeşitli faktörlerde okula uyumu etkilemektedir.⁴⁸

3.2.1. Aile

Okula uyumu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden en önemlisi ve çocuk üzerinde en etkili olanlardan biriside ailedir. Aile çocuğun okula karşı tutumunu, uyumunu ve okul başarısını etkileyen en kritik faktördür. Aile çocuğu sadece, sosyal, fiziksel, duygusal ve akademik açıdan okula hazırlamaz; aynı zamanda aile, çocuk ve okul arasında bir köprü görevi görmektedir. Ailenin çocuk ve okul arasında bağlayıcı ve uyumu kolaylaştırıp zorlaştırıcı bir görevi vardır. Aile içi iletişim, ailenin okula tutumu, ebeveynlerin okul deneyimleri çocuğun okula uyumunu kolaylaştırmakta ya da zorlaştırmaktadır. Ailenin aşırı koruyucu kollayıcı bir tutum içerisinde olması, hem çocuğun aileye hem de ailenin çocuğa aşırı bağımlı hale geldiği durumlarda çocuğun okula uyumu zorlaşmakta, bu da çocuğun okul yaşamını ve ileriki hayatını etkilemektedir.⁴⁹

Anne ve babalar her alanda olduğu gibi çocuğun okula hazır olmasında da en etkili faktördür. Bir çocuğun ilk ve en etkili öğretmeni anne babasıdır. Çocuklar anne ve babayı rol model olarak kendi kişiliklerini oluştururlar. Okulu çocuğa sevdirmek, onun için anlamlı, mutlu ve yaratıcı deneyimler edildiği bir ortam haline gelmesinde anne ve babanın yardımları gerekmektedir. Anne ve babaların çocuğu okula hazırlarken yapmaları gerekenleri şöyle sıralayabiliriz;

- Çocuğa okulu sevdirmek için okul hakkında olumsuz cümlelerden kaçınılmalıdır. Eğer çocuk okul öncesi eğitime devam ediyorsa ilköğretimle okul öncesini olumsuz örneklerle kıyaslanmaktan kaçınmak gerekir.

⁴⁷ Sevgi Özgenel, İlk Okulun İlk Günlerinde Çocuk, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 1992, 24, 5-9, s.6.

⁴⁸ Semra Başaran vd., " Okul Öncesi Öğrencilerinin Okula Uyum Sürecinde Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Uluslar arası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014, 2(2), 197-223, s. 198.

⁴⁹ Fatma Alisinanoğlu vd., *İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları*, 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2013, s. 75.

- Anne ve babaların çocuğu okulda neler beklediğini, okulun yararlarını ve önemini çocuğu korkutmadan ona anlatmalıdır.
- Ebeveynler, okul seğimi konusundaki kaygılarını çocuğa yansıtmamalıdır. Aksi halde çocuğun okuldan korkmasına ve okula uyumunu zorlaştırmasına neden olabilirler.
- Çocuğun okul hakkında sorduğu sorulara içtenlikle, sadece gerçekleri anlatacak şekilde, onları korkutmadan cevaplamak gerekir. Sorular karşısında zorlanan ebeveyn, bir uzmandan yardım almak için çocuğu daha sonra konuşmaya ikna etmesi gerekebilir ve öğrendiklerini mutlaka çocukla paylaşmalıdır.
- Çocuğu okula başlamadan bir okul gezisine götürüp onu neler beklediğini anlatmak çocuk için önemli bir adımdır. Çocuk anne babasından dinlediği okul ortamını görerek söylenenlerin gerçekliğini sınaama şansı bulur ve bu şekilde okul korkusunu yenebilir.⁵⁰

Yukarıda bahsedilen maddeler çocuğun okula uyumunu kolaylaştırmada ailenin üzerine düşen görevlerdir. Her çocuğun okula uyumu farklılık gösterir. Bazı çocuklar okula daha hızlı adapte olurken bazıları bu süreçte zorlanmaktadır. Çocuğun bu süreci daha kolay atlatabilmesi için ailesinin desteğine ihtiyacı vardır.

3.2.2. Öğretmenler

Okul; bir bireyin yaşadığı toplumun kurallarına uymaya ve mutlu olmak için bu kurallar dizinini öğrenmeye yardımcı olabildiği kadar başarılı sayılır. Bir çocuk okuldan yalnızca dersleri hakkında bilgi almaz. Aynı zamanda toplumun kurallarını öğrenir, sosyalleşir ve aile dışındaki bir otoriteyle öğretmenle tanışır.⁵¹

Aileden sonra öğretmenler; çocuk için yeni bir otorite olmakla birlikte, aynı zamanda en fazla iletişim içinde olduğu yetişkinlerden biridir. Çocuk, sürekli etkileşim ve iletişim içinde olduğu öğretmeni tarafından anlaşılma ve tanınma ister. Bu durum sadece öğretmeni tarafından anlaşılma ve tanınma isteği değil aynı zamanda kendini tanıma ve anlama isteğidir. Sürekli anne-baba ya da bakım veren kişiyle beraber olan çocuk, okula başladığı zaman yeni insanlarla tanışmaya ve sosyalleşmeye başlamaktadır. Okulla beraber çocuğun sosyalleşme hızı da

⁵⁰ Ayla Oktay ve Özgül Polat Unutkan, *İlköğretim Çağına Genel Bir Bakış*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, s. 37-38.

⁵¹ Haluk Yavuzer, *Çocuk Psikolojisi*, Remzi, Kitapevi, İstanbul, 2002, s. 146.

artmaktadır. Sosyal beceri kazanımının hızlı olduğu bu dönemde aileden sonra öğretmenler en etkili kişilerdir.⁵²

Okula uyumu etkileyen başlıca faktörlerde biriside öğretmen faktörüdür. Bir çocuğun okula uyum sağlamasında en önemli role sahip olan öğretmenler, çocuğun okulu sevip sevmemesinde büyük paya sahiptir. Çocuk ailenin otoritesi dışına çıktığı zaman ilk etkin role sahip kişi öğretmendir. Öğretmenin rolü yalnızca okulda değil evde ve okul dışında da devam etmektedir. Aynı zamanda öğretmenin bilgi ve deneyimleri çocuğun gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.⁵³ Öğretmen okulun ilk günlerinde çocuklara okulu tanıtmalı, kaynakları sunmalı ve nasıl yararlanabileceklerini anlatmalı, belirli bir program yapıp o doğrultuda ilerlemeli ve okulun kurallarını çocuklara tanıtmalıdır. Tüm bunlar çocuğun kendini okula ait hissetmesinde, aidiyet duygusunun gelişmesinde büyük rol oynamaktadır.⁵⁴

Okula başlamak çocuk için sıkıntı verici zor bir dönemdir. Ailesinin yanında kendini sürekli güvende hisseden bir çocuk birden bire tanımadığı bir ortamda tanımadığı insanlarla vakit geçirmek ve bir şeyler öğrenmek zorundadır. Çocuğun bu sıkıntısının giderilmesinde en büyük rol öğretmene düşmektedir. Çocuğun okula uyum sağlaması ve sıkıntılarının giderilmesi için öğretmenin bir takım görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Oğuzkan ve Oral öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir;

- Mutlu ve sağlıklı bir sınıf ortamı oluşturulması için yol göstermelidir.
- Çocuklara davranışlarıyla örnek olmalıdır.
- Çocukların olumlu ilişkilerle sınıf içi etkinliklere yönelmelerini sağlamalıdır.
- Çocukların toplumun norm ve değerlerine uygun davranışlar geliştirmesinde yardımcı olmalıdır.
- Çocukların kendilerini anlama ve tanımalarına yardımcı olmalıdır.
- Çocukların sorumluluk almalarına ve aldıkları sorumlulukları yerine getirmede nasıl bir yol izlediklerini izlemeli ve onları ödüllendirmelidir.
- Çocuklar sorun yaşadığı zaman bu sorunların çözümü için eğitici ve uyarıcı bir tutum içinde olmalıdır.
- Okulun günlük plan ve programlarını yönetici denetiminde hazırlamalı ve uygulamalıdır.

⁵² Rabia Günaydın Balta, Öğrencilerin Okula Uyumunda Okul Yönetimi ve Öğretmenlerin Etkinlikleri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 2015, s. 37, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

⁵³ Özgül Polat Unutkan vd., **İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları**, Pegem Akademik Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 149.

⁵⁴ Balta, a.g.e., s. 38.

- Çocuklara öğrenme isteğini aşılabilir ve kendi başlarına öğrenme yollarını bulmalarına yardımcı olmalıdır.
- Aile ve okul yöneticileri ve diğer öğretmenlerle işbirliği içinde olmalıdır.
- Çocukları gözlemlemeli ve gelişim dönemlerini bilip çocukların kendi gelişim dönemlerinin gerekliliklerini karşılayıp karşılamadığını takip etmelidir.⁵⁵

Harrison vd. çocukların öğretmenleriyle olan ilişkilerinin, okula uyumda davranışsal, bilişsel ve duyuşsal açıdan belirleyici olduğunu düşünerek bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmaya 6 yaşındaki 125 okul çağı çocuğu katılmıştır. Yapılan çalışmada çocukların yaptığı çizimlerden ve öğretmenlerden alınan doğrudan ifadeler kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar ise; öğretmenleriyle olumlu ilişkiler içerisinde olan çocukların okula uyumunun daha yüksek olduğu, olumsuz ilişkiler içerisinde olan çocukların ise okula uyumlarının daha düşük olduğu bulunmuştur.⁵⁶ Yapılan çalışmalarda incelendiğinde okula uyumun belirleyici olan faktörlerinden birisinin de öğrenci öğretmen ilişkisi olduğu unutulmamalıdır.

3.2.3. Arkadaşlar

Çocuklar okula başladıklarında oyuncakları yerine artık arkadaşlarıyla oynamakta ve diğer çocuklarla birlikte olma ihtiyacını karşılamaya başlamaktadır. Çocuklar kurdukları arkadaşlık sayesinde bilgi ve deneyim kazanırken aynı zamanda paylaşma ve oynadıkları oyundan doyum almanın hazzını yaşar. Arkadaş gruplarının oluşturduğu oyunlara dahil olarak benlik kavramının gelişmesini sağlamaktadır. Dahil olduğu arkadaş grubu sayesinde, aile içindeki konumu dışında farklı bir konum kazanacak, bilmediği özelliklerini keşfedecek ve kendi benliği hakkında daha gerçekçi bir değerlendirme yapacaktır. Zayıf ve güçlü yönlerini öğrenip, yeteneklerini keşfederek sosyal ortama kattığı değerleri fark edecektir. Akranları tarafından kabul görme ya da dışlanma deneyimleriyle tanışacaktır.⁵⁷

Okula uyumda en etkili faktörlerden biri olan akran desteği, çocuğun okula olan aidiyetini ve kendine olan özgüvenini arttırmaktadır. Okula uyum ve akran ilişkileri karşılıklı etkileşim içinde olup, okula uyum sağlayan çocukların akranları tarafından sevildiği, etkinliklere katılma oranının ve özgüvenlerinin daha yüksek olduğu, sosyal etkileşimleri yüksek ve akranları tarafından kabul gören çocuklar olduğu görülmektedir. Tüm bunların aksine akran ilişkileri olumsuz olan çocukların;

⁵⁵ Oğuzkan ve Oral, a.g.e., s. 92-93.

⁵⁶ J. Linda Harrison vd., Children's Drawings Provide a New Perspective on Teacher-Child Relationship Quality and School Adjustment. *Early Childhood Research Quarterly*, 2007, 22 (1), 55-71.

⁵⁷ Balat, a.g.e. s. 9.

okula uyumda problem yaşama, akran reddi, sosyal ilişkilerde zayıflık ve akademik başarısızlık gibi problemler yaşayabildikleri belirlenmiştir.⁵⁸

Arkadaşlık ilişkilerinin en fazla yaşandığı dönem hiç şüphesiz okul dönemidir. Okula başlayan çocuğun sosyal ve duygusal açıdan okula uyumunu etkileyen en önemli nedenlerden birisi arkadaşlık ilişkileridir. Arkadaşlık ilişkileri okula olan uyumu kolaylaştırabilir ya da zorlaştırabilir. Bu dönemde çocuk arkadaş gruplarına ya da oyun gruplarına dahil olmaya çalışır. Çocuğun sosyalleşmesi açısından herhangi bir gruba dahil olması olumlu bir gelişmedir. Bu gruplar sayesinde çocuk, başkalarının fikir ve tutumlarına saygı göstermeyi öğrenirken, aynı zamanda kendi fikir ve tutumlarının onaylanması için çaba göstermektedir.⁵⁹

Akranlarıyla sağlıklı bir ilişki kuran çocukların okul başarısı daha yüksek aktif ve katılımcı çocuklar olduğu görülmüştür. Buna karşın akranlarıyla olumsuz ilişkiler kuran çocukların okul başarısı daha düşük, pasif ve etkinliklere katılım oranlarının daha düşük olduğu görülmüştür. Aynı zamanda bu çocukların okula uyum sürecinde zorluk yaşamaları kaçınılmaz olmaktadır. Okula uyumda yaşanan sorunlar, akademik başarı ve sosyal ilişki kurmada risk oluşturmaktadır.⁶⁰

3.2.4. Okul Fobisi

Okula başlayana kadar sürekli annesiyle ve babasıyla vakit geçiren, kafasını her kaldırdığında, arkasını her döndüğünde ailesini gören bir çocuk; hiç tanımadığı bir ortama ailesi olmadan girerken zorluk ve sıkıntı çekebilir. Daha önce deneyim kazanmadığı bir ortama anne ve baba olmadan girmek çocukta korku ve paniğe neden olabilir. Okulun ilk günlerinde ağlama krizine girme, anne babadan ayrılmak istememe ve okul ortamından uzaklaşmak isteme karşılaşılan durumlardır.⁶¹

“Okul fobisi, kuvvetli bir endişe nedeniyle çocuğun okula gitmeyi reddetmesi ya da bu konuda isteksiz görünmesidir. Okul fobisi olan çocuklar, okula olan isteksizliklerini tipik bir biçimde bedensel yakınmalarıyla dile getirmeye çalışan, bu nedenle kendilerini evde tutma yolunda anne-babalarını ikna etmeye çalışan çocuklardır”.⁶²

Okul fobisi olan bir çocuk okula gitmek istemediği için; derslerinden geri kalmakta, akademik başarı düşmekte, arkadaşlarıyla kaynaşamadığı için sosyal ilişkileri zayıflayabilmekte, problem çözme becerisinin düşük olabilmekte ve

⁵⁸ Gülay, a.g.e., s. 2.

⁵⁹ Haluk Yavuzer, *Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2007, s. 227.

⁶⁰ Hülya Gülay, “Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Okula Uyumunun Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi”, *E-Journal of New World Sciences Academy*, 2011, 6(1), 139-146, s. 140.

⁶¹ Vahdettin Yaşar ve Sonay Yaşar, “Okul Çağındaki Çocuklarda Görülen Okul Korkusu”, *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 2010, 16-24, s. 17.

⁶² Yaşar ve Yaşar, a.g.e., s. 20.

psikolojik gelişiminde sıkıntı yaşayabilmektedir.⁶³ Tüm bunlar çocuğun okula uyumunu daha da zorlaştırmaktadır. Okula uyumun önündeki diğer bir faktörde okul fobisi olmaktadır.

3.3. OKULA UYUMUN ÖNEMİ

Okula başlamak çocuğun yaşamında oldukça önemli ve radikal bir değişimdir. Sürekli anne ve babasıyla ya da kendini güvende hissettiği insanlarla bir arada olan çocuk; hiç tanımadığı aile kurumunun dışında olan bir kuruma adım atmaktadır. Evden ilk kopuşla birlikte, güvendiği insanlardan ayrılarak yabancı bir ortama girmektedir. Evde okula göre sınırsız özgürlüğe sahip olan çocuk kurallarla tanışır ve toplu bir şekilde hareket etmesi gerektiğini öğrenir. Girdiği bu yeni ortamda uyması gereken kurallar, farklı özelliklere sahip öğretmen ve öğrenciler, başarması gereken dersler ve yapması gereken birtakım görevler bulunmaktadır. Aynı zamanda çocuğun bu yeni ortama uyum sağlaması ve başarı göstermesi beklenmektedir. Çocuklar geçmişteki sosyal-duygusal yaşantılarına ve okul öncesi deneyimlerine göre bu süreçte başarılı ve ya başarısız olabilmektedirler.⁶⁴

Okula başlamak yeni bir dünyaya kapı açarak, her çocukta farklı etkiler bırakmaktadır. Bazı çocuklar bu dönemi olumlu uyum içinde atlatırken, bazıları ise olumsuzluklar ve uyumsuzluklar içinde geçirir. Bundan dolayı bazı çocuklar daha fazla ilgiye ihtiyaç duyabilmekte, bazıları ise kendi yollarını özgürce bulmak için çaba göstermektedir.⁶⁵

Çocuğun eğitim yaşamında önemli bir yere sahip olan okula başlangıçta yaşanan ilk deneyimler ileriki eğitim yaşamı için büyük önem taşır. Bu dönemde okula uyum; hem şimdiki okul yaşamını, hem de ileriki eğitim dönemi için önemli bir faktördür. “Okula uyum, çocuğun girdiği ortamdan sosyal ve akademik olarak yarar sağlaması olarak tanımlanabilir. Bilişsel becerilerin yanında çocukların duyguları, tutumları ve çevresi ile ilişkilerini içeren dinamik bir süreç olarak da ifade edilebilir”. Okula uyumu etkileyen; çocuk, öğretmen, aile, arkadaş ve okul ortamı sistemli bir bütün halinde çalışmalıdır.⁶⁶

Çocuğun okula uyumunu yalnızca okul ortamı, aile, arkadaşlar etkilememektedir. Aynı zamanda çocukların sosyal davranışlarının okula uyumda direk etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bu konuda Schwarts ve arkadaşları bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmaya göre okula uyum döneminde çocukların sosyal

⁶³ Müge Yukay Yüksel vd., “Okula Uyum Sağlamakta Güçlük Çeken Çocukların Çizdikleri Okul Resimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016; 12(2): 642-658, s. 643.

⁶⁴ Yoleri ve Tanış, a.g.e., s. 131.

⁶⁵ Haluk Yavuzer, 2010, a.g.e., s. 186.

⁶⁶ Kaya ve Akgün, a.g.e., s. 1312.

davranışlarının okula uyum üzerinde direkt etkisi bulunmuştur. Schwarts ve arkadaşlarına göre okula uyum döneminde sorun yaşayan çocuklar, sosyal davranışlarında da sorun yaşamaktadır; okula uyum döneminde başarılı olan çocuklar sosyal davranış yönünden olumsuzluklar yaşamamaktadır.⁶⁷

Bu bilgiler ışığında görülmektedir ki; okula uyumu etkileyen birden fazla faktör bulunmaktadır. Tüm bu faktörler yalnızca çocuğun okula uyumunu değil, şimdiki eğitim hayatını, uzun vadedeki eğitim hayatını, sosyalleşme hızını ve insanlarla kurduğu ilişkilere kadar birçok noktaya etki etmektedir. Tüm bu sebeplerden ötürü okulla yeni tanışan her çocuğun, okula uyumlarının kolaylaştırılması için çocuğa destek olunmalıdır.

⁶⁷ David Schwarts vd., “Early Behavior Problems as a Predictor of Later Peer Group Victimization: Moderators and Mediators in the Pathways of Social Risk”, *Journal of Abnormal Child Psychology*, 2001, 27, 191–201, s.191.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANKSİYETE

4.1. ANKSİYETE NEDİR?

Her insanın yaşamında stres verici tehdit yaratan durumlar mevcuttur. Bu gibi durumlar karşısında çoğu insan endişe ve gerginlik duygularını hissetmektedir. Yaşamı tehdit edici ya da stres verici bir olay ortada yokken, insanın kolayca başa çıkabileceği en küçük zorluk karşısında anksiyetenin oluşması anormal karşılanmaktadır.⁶⁸

Her insan zaman zaman çeşitli korkular yaşamaktadır. Yaşanılan bu korkuların açıkça bir nedeni vardır ve kişi neden korktuğunu bilir. Ancak anksiyete bozukluğu yaşayan biri neden korktuğunu bilemez ve yaşadığı anksiyete içinde bulunduğu durumla uygunsuzdur.⁶⁹

“Anksiyete nedeni bilinmeyen, içten gelen, belirsiz, korku, kaygı, sıkıntı, kötü bir şey olacakmış endişesi ile yaşanan bir bunaltı duygusudur. Yaşamı tehdit eden ya da tehdit şeklinde algılanan bir çeşit alarm duygusudur. İçten ya da dıştan gelen tehlikeler ya da tehlike beklentilerine karşı yaşanan bir tepkidir. Kişi bunu sanki kötü bir şey olacakmış gibi nedeni belirsiz bir sıkıntı, bir endişe duygusu olarak algılar”.⁷⁰

Anksiyete hakkında geçmişten günümüze birçok tanımlama yapılmıştır. Her düşünürün kendine özgü tanımlamaları bulunmaktadır.

Freud'a göre “anksiyete; içgüdüsel dürtülerimizle duyduğumuz korku sonucu oluşur. Anksiyete de en önemli öge, dışa vurulduğunda toplum tarafından onaylanmayacağı varsayılan cinsel dürtüler ve Oidipus kompleksinin çözümlenmemiş olmasının yarattığı duygulardır. Yetişkin anksiyetesi çocukluk anksiyetelerinin bir tekrarı ve yeniden yaşanmasıdır”.⁷¹ Freud anksiyetenin içten gelen korkular sonucu oluştuğunu, toplum tarafından onaylanmayacak cinsel dürtülerin yarattığı bir durum olarak açıklamış ve yetişkinlikte ortaya çıkan anksiyeteleri çocukluğa bağlamıştır.

Horney'e göre ise “anksiyete; baskı altına alınmış dürtülerimize karşı duyulan korkulardan kaynaklanır. Cinsellik özgün bir anksiyete kaynağı değildir. Anksiyetenin dışarıya boşaldığında kişi için tehlike yaratabilecek dürtülerden kaynaklandığı doğru

⁶⁸ Rita L. Atkinson vd., *Hilgard's Introduction to Psychology*, Çev. Yavuz Alogan, Arkadaş Yayınevi, 6. Baskı, Ankara, 2010, s. 530.

⁶⁹ Charles G. Morris, *Understanding Psychology*, Çev. Adnan Erkuş vd., Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2002, s. 539.

⁷⁰ Ümit Elmas, 5. ve 6. Sınıf Tıp Öğrencilerinde Anksiyete Depresyon ve Tükenmişlik Düzeyi, Tıp Fakültesi, Trakya Üniversitesi, Edirne, 2012, s. 3. (*Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi*).

⁷¹ Engin Gençtan, *Psikanaliz ve Sonrası*, Metis Yayınları, İstanbul, 2002, s. 236.

olmakla birlikte, cinsel dürtülerin tehlikeli varsayılması kişinin içinde yaşadığı kültürün değer yargılarına göre değişir ve bu dürtüler ancak toplumun yasakladığı yerlerde tehlike olarak algılanır. Çocukluk yıllarının anksiyeteleri sonraki anksiyeteler zincirine bir temel oluşturur. Ancak anksiyete tümüyle çocukluk yıllarına ait bir tepki değildir".⁷²

Freud ve Horney'in anksiyete üzerine hem benzer hem de farklı düşünceleri vardır. Her iki düşünürde anksiyetenin dürtülerimiz sonucu oluştuğunu ve anksiyenin dışı vurumu kişi için tehlike yaratabilecek dürtülerden kaynaklanmaktadır. Freud yetişkinlik çağında ortaya çıkan anksiyeteyi çocukluk yıllarına dayandırırken, Horney çocukluk yıllarının katkısı olduğunu ancak tümüyle çocukluk yıllarına dayanmaz görüşünü savunmaktadır. Freud anksiyetenin özgün kaynağını cinsellik olarak görmektedir. Horney ise anksiyetenin özgün kaynağının cinsellik olamayacağı görüşündedir.

Anksiyete bozuklukları çocuk ve ergenlerde sıklıkla görülen bir psikiyatrik bozukluktur. Bu bozukluğa sahip kişilerin benlik kavramı bozulmakla birlikte, çocukluk ve ergenlik döneminde anksiyete bozukluğu olan birisi ilerleyen yaşlarda anksiyete ve duygudurum bozuklukları açısından risk altındadır.⁷³ Sigmund Freud ve Karen Horney de çocukluk çağı anksiyete bozukluklarının yetişkinlik döneminde risk oluşturacağını bildirmişlerdir. Bu nedenlerden dolayı çocukluk çağında gelişen anksiyete bozukluklarının ileriki yaşamı etkileme olasılığını düşürecek çalışmaların yapılması anksiyete bozukluğunu yetişkin yaşamına taşıma olasılığının düşürüleceği düşünülmektedir.

4.2. ANKSİYETE BOZUKLUKLARININ SINIFLANDIRILMASI

Anksiyete Bozuklukları daha önce Tanı Ölçütleri Kitabı DSM IV' e göre sıralanmaktaydı. Bu sıralamada anksiyete bozuklukları altı ana gruba ayrılmaktadır. Bunlar;

1. Fobiler
2. Panik Bozukluk
3. Genellenmiş Kaygı Bozukluğu
4. Obsesif Kompulsif Bozukluk
5. Travma Sonrası Stres Bozukluğu

⁷² Gençtan, a.g.e., s. 236

⁷³ Pelin Ekemen, Anksiyete Bozukluğu Olan Çocuklarda Anksiyete Duyarlılığı, Bağlanma, Öğrenilmiş Çaresizlik ve Benlik Kavramı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gediz Üniversitesi, İzmir, 2015, s. 2 (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

6. Akut Stres Bozukluğu'dur.⁷⁴

Daha sonra DSM V Tanı Ölçütleri El Kitabının çıkmasıyla bazı değişiklikler yapılmıştır. DSM V Anksiyete Bozuklukları'nı dokuz ana grupta ele almaktadır. Bunlar aşağıda sıralanmaktadır;

1. "Ayrılma Kaygısı Bozukluğu
2. Seçici Konuşmazlık (Mutizm)
3. Özgül Fobi

Varsa belirtiniz:

Hayvan

Doğal çevre

Kan-iğne yaralanma

Kan korkusu

İğne ya da kan verme korkusu

Sağlıkla ilgili bir işlem korkusu

Yaralanma korkusu

Durumsal

Diğer

4. Toplumsal Kaygı Bozukluğu (Sosyal Fobi)

Varsa belirtiniz: yalnızca bir eylem gerçekleştirme sırasında

5. Panik Bozukluğu

Panik Atağı Belirleyicisi

6. Agorafobi

7. Yaygın Kaygı Bozukluğu

8. Maddenin/İlacın Yol Açtığı Kaygı Bozukluğu'dur.

9. Tanımlanmış Diğer Bir Kaygı Bozukluğu

10. Tanımlanmamış Kaygı Bozukluğu"⁷⁵

4.3. SOSYAL ANKSİYETE NEDİR?

Sosyal anksiyete; kişinin içinde bulunduğu ortamda diğer insanlar tarafından olumsuz değerlendirilebileceği korkusu olarak tanımlanmaktadır. Kişi sosyal bir ortamda utanç verici bir şey yapacağı ya da küçük düşmesine neden olacak kızarma, terleme vb. anksiyete belirtileri yaşayacağı korkusuyla karakterize olan bir anksiyete bozukluğudur. Her insan bu gibi korkular yaşayabilir; fakat önemli olan bu

⁷⁴ APA, *DSM IV Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*, Çev. Ertuğrul Köroğlu, HYB Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 191.

⁷⁵ APA, *DSM V Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*, Çev. Ertuğrul Köroğlu, HYB Yayıncılık, Ankara, 2013, s. xvii.

korkuların derecesi ve şiddetidir. Yaşanan korkular önemli derecede sıkıntıya yol açıyorsa ve günlük yaşantıda işlevsel yetersizliğe neden olacak kadar şiddetliyse kişiye sosyal anksiyete tanısı konulabilir.⁷⁶

Sosyal anksiyete bozukluğu diğer adıyla sosyal fobi; kişinin sosyal bir ortamdayken başkalarının onu izlediği ve tanımadığı insanlarla karşılaştığı bir ya da birden fazla toplumsal durumdan belirgin bir şekilde sürekli yaşadığı korkudur. Sosyal anksiyeteye sahip kişiler bulunduğu ortamda küçük düşeceği ya da utanç verici bir davranışta bulunacağından korkarak anksiyete belirtileri gösterir. Bu gibi durumlarda kişi bulunduğu sosyal ortamdan kaçmak ister ya da yoğun bir anksiyete ile bu duruma katlanmaya çalışır. Sosyal anksiyete bozukluğunun en önemli noktası kişi yaşadığı korkunun aşırı ve anlamsız olduğunun farkındadır ve bozukluk genellikle uzun soluklu ve süregendir. Yaşam boyu devam edebilir.⁷⁷

Sosyal anksiyete bozukluğuna sahip kişilerin sosyal yaşamlarında ve yaşam kalitelerinde ciddi bir şekilde bozulmalar olur. Araştırmacılar bu bozukluğun genel olarak çocukluk yıllarında ve ergenlik döneminin başlarında çıktığını bildirmektedir. Bu bozukluk uzun soluklu olup, giderek kronikleşen tüm yaşamı etkileyebilen bir anksiyete bozukluğudur.⁷⁸

Sosyal fobisi olan kişiler sosyal ortamlarda ve sosyal durumlarda aşırı güvensizlik duygusu ve onları zor durumda bırakan aşırıya kaçan bir korku hissetmektedirler. Bu kişiler anksiyeteleri açığa çıkacak korkusuyla dehşete kapılırlar. Kişinin korkuları genellikle gerçek dışıdır; titremekten korkan bir sosyal anksiyete hastası titremez, kekelemekten korkan kişiler kekelemez normal bir şekilde konuşur. Kalabalık önünde konuşmak ve kalabalık bir ortamda yemek yemek en yaygın şikayetler arasında yer almaktadır.⁷⁹ Kişinin korkusuyla yaşamakta olduğu gerçek birbiriyle uyumsuzdur ve kişi bu korkularının anlamsız olduğunu bilmekte⁸⁰dir.

Sosyal anksiyetesi olan kişiler diğer insanların eleştirilerine gereğinden fazla önem verirken, olumsuz düşüncelere çok fazla duyarlıdırlar. Bu olumsuz eleştiri ve düşüncelerden kaçınmak için çok çaba sarf ederler. Sosyal anksiyete aşırı olduğu zaman; sosyal ortam ve durumlardan çekilmeye, kaçınmaya yol açabilir. Ayrıca

⁷⁶ Evren, a.g.e., s. 475.

⁷⁷ Zerrin Binbay ve Ahmet Koyuncu, "Sosyal Anksiyete Bozukluğu ve Duygudurum Bozuklukları Birlikteliği", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2012, 4(1), 1-13, s. 2.

⁷⁸ Nesibe Olgun Kaval ve Serap Tekinsav Sütçü, "Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Anksiyete Bozukluğunun Tedavisinde Bilişsel Davranışçı Grup Terapisinin Etkililiği: Sistemik Bir Gözden Geçirme", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2016, 8(1), 3-22, s. 3-4.

⁷⁹ Atkinson, a.g.e., s. 531-532.

⁸⁰ Türkay Demir vd., "Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliği", *Düşünen Adam*, 2000, 13(1), 42-48, s. 43-45.

gelişim açısından önemli olan aktivite ve etkinliklere katılmayı zorlaştırabileceği için bir çocuğun sosyal gelişimi açısından olumsuz etkileyebilir.

4.3.1. Sosyal Anksitenin Tanı Ölçütleri

Sosyal Anksiyete Bozukluğu DSM-IV Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabında tanı kriterleri aşağıdaki gibidir.

“Tanımadık insanlarla karşılaştığı ya da başkalarının gözünün üzerinde olabileceği, bir ya da birden fazla toplumsal ya da bir eylemi gerçekleştirdiği durumdan, belirgin ve sürekli bir korku duyma: kişi küçük duruma düşeceği ya da utanç duyacağı bir biçimde davranacağından korkar (ya da anksiyete belirtileri gösterir). Not: Çocuklarda, tanıdık kişilerle yaşına uygun toplumsal ilişkilere girebilme becerisi olmalı ve anksiyete, sadece erişkinlerle olan etkileşimlerinde değil, yaşlılarıyla karşılaştığı ortamlarda da ortaya çıkmalıdır.

- A.** Korkulan sosyal durumla karşılaşma, hemen her zaman anksiyete yaratır ki, bu anksiyete, duruma bağlı olarak, panik atak biçimini alabilir. Not: Çocuklarda anksiyete, ağlama, huysuzluk gösterme, donakalma ya da yabancı insanların olduğu toplumsal durumlardan uzak durma olarak görülebilir.
- B.** Kişi, korkusunun aşırı ya da anlamsız olduğunun ayırındadır. Not: Çocuklarda bu özellik olmayabilir.
- C.** Korkulan sosyal ortamlardan ya da performans gerektiren durumlardan kaçınılır ya da bu durumlara aşırı anksiyete ile katlanılır.
- D.** Kaçınma, anksiyöz beklenti ya da korkulan sosyal ortamlarda ya da performans gerektiren durumlarda yaşanan sıkıntı, kişinin günlük, mesleki ya da sosyal aktivitelerini ya da ilişkilerini etkiler ya da fobiyle ilgili yoğun sıkıntıları vardır.
- E.** 18 yaşından küçüklerde, süre en az 6 aydır”.⁸¹

DSM V Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabının çıkmasıyla sosyal anksiyete Toplumsal Kaygı Bozukluğu (Sosyal Fobi) olarak adlandırılmıştır. DSM V'e göre tanı kriterleri aşağıdaki gibidir.

- A.** “Kişinin, başkalarınca değerlendirilebilecek olduğu bir ya da birden çok toplumsal durumda belirgin bir korku ya da kaygı duyması. Örnekler arasında toplumsal etkileşimler (örn. Karşılıklı konuşma, tanımadık insanlarla karşılaşma), gözlenme (örn. Yemek yerken ya da içerken) ve

⁸¹ APA, a.g.e., s. 13..

başkalarının önünde bir eylemi gerçekleştirme (örn, bir konuşma yapma) vardır.

- B.** Kişi, olumsuz olarak değerlendirilebilecek bir şekilde davranmaktan ya da kaygı duyduğuna ilişkin belirtiler göstermekten korkar (küçük düşeceği ya da utanç duyacağı bir biçimde; başkalarınca dışlanacağı ya da başkalarının kırılmasına yol açacak bir biçimde).
- C.** Söz konusu toplumsal durumlar, neredeyse her zaman, korku ya da kaygı doğurur.
- D.** Söz konusu toplumsal durumlardan kaçınılır ya da yoğun bir korku ya da kaygı ile bunlara katlanılır.
- E.** Duyulan korku ya da kaygı, söz konusu toplumsal ortamlarda çekinilen duruma göre ve toplumsal-kültürel bağlamda orantısızdır.
- F.** Korku, kaygı ya da kaçınma sürekli bir durumdur, 6 ay veya daha uzun sürer.
- G.** Korku, kaygı ya da kaçınma klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.
- H.** Korku, kaygı ya da kaçınma bir maddenin (örn. Kötüye kullanılabilen bir madde, bir ilaç) ya da başka bir sağlık durumunun fizyoloji ile ilgili etkilerine bağlanamaz.
- İ.** Korku, kaygı ya da kaçınma, panik bozukluğu, beden algısı bozukluğu ya da otizm açılımı kapsamında bozukluk gibi başka bir ruhsal bozuklukla daha iyi açıklanamaz.
- J.** Sağlığı ilgilendiren başka bir durum varsa (örn. Parkinson hastalığı, şişmanlık, yanık ya da yaralanmadan kaynaklanan biçimsel bozukluk), korku, kaygı ya da kaçınma bu durumla açıkça ilişkisizdir ya da aşırı bir düzeydedir".⁸²

⁸² APA, 2013, a.g.e., s. 116.

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evreni, örnekleme ve modeli veri toplama araçları, veri toplama araçlarının geçerlilik ve güvenilirlikleri, yapılan işlemler ve veri analizi yöntemleri ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

5.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma “ilişkisel tarama modeli”ne uygun olarak hazırlanmıştır. “İki ve ya daha fazla değişken arasında birlikte değişimin varlığını, yönünü ve şiddetini belirlemeyi amaçlayan araştırma deseninin tümü “ilişkisel tarama modeli” olarak tanımlanır”.⁸³

5.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini İzmir ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarındaki birinci sınıf öğrencileri ve aileleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise; İzmir ilinin Balçova ilçesinde bulunan Asil Nadir İlköğretim Okulu ve Karabağlar ilçesinde bulunan Duğrallar İlköğretim Okulundaki birinci sınıf öğrencileri, aileleri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmaya 303 ilköğretim birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Bu 303 öğrencinin 12’sinin yaşı büyük olması nedeniyle örneklem dışı bırakılmıştır. 291 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir. Bu öğrencilerin 149’u kız 142’si erkektir.

5.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak; Kişisel Bilgi Formu, Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği ve Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim kullanılmıştır.

5.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, toplamda 9 sorudan oluşmaktadır. Formda yaş, cinsiyet, okul adı, okul öncesi eğitim alıp almadığı, okul öncesi eğitime başlama yaşı, anne babanın çalışıp çalışmadığı ve anne babanın eğitim durumu sorulmuştur.

5.3.2. Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği

“Ölçek Serdal Seven tarafından geliştirilmiştir. İlköğretime yeni başlayan öğrencilerin (okulun ilk günleri, yaklaşık bir ay) okula uyum sağlama düzeylerini

⁸³ Şener Büyüköztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2012 s. 178.

belirleyebilmek için öğretmen değerlendirilmesine dayalı ölçmeye yönelik geliştirilen ve bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayalı olan bir ölçme aracıdır. 10 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar; sosyal uyum (4 madde), kurallara uyum (3 madde) ve davranış uyumu (3 madde)'dur.

Puanlama: Ölçeğin alt boyutlarından alınan puanlar yükseldikçe bireyin ilgili boyuta ait özelliklere yüksek düzeyde sahip olduğu söylenebilir. Ölçek toplam puan da vermektedir. Yükselen puanlar öğrencinin yüksek düzeyde okula uyumunu göstermektedir. Öleekten elde edilebilecek en düşük puan 10, en yüksek puan 30'dur.

Geçerlilik: *Yapı geçerliliği.*100 birinci sınıf öğrencisi ve bu sınıflarda öğretmenlik yapan 16 birinci sınıf öğretmenlerinden elde edilen veriler üzerinde açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Faktör analizi yapılmadan önce Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) değeri .83, Bartlett Testi anlamlılık değeri anlamlı olarak bulunmuştur. Açımlayıcı faktör analizinde toplam varyansın % 62.79'unu açıklayan üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. "Sosyal Uyum" olarak isimlendirilen birinci faktör, varyansın % 25.38'ini "Kurallara Uyum" olarak isimlendirilen ikinci faktör, varyansın % 20.27'sini ve "Davranış Uyumu" olarak isimlendirilen üçüncü faktör, varyansın % 17 .15'ini açıklamaktadır. Faktörün maddelerde açıkladığı ortak varyans ise, % 40 .87 arasında değişmektedir. Faktör yük değerleri ise birinci faktör için .55 ile .84 ikinci faktör için .49 ile .87 üçüncü faktör için .49 ile .92 arasında değişmektedir. Üç boyutlu model için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri $\chi^2=61,59$, $sd=32$, $\chi^2/sd=1,92$, GFI=.90, AGFI=.83, SRMR=.08, RMSEA=.08 olarak bulunmuştur.

Güvenirlilik: *İç tutarlılık.* İç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı, .88'dir. Alt faktörlerden sosyal uyum .85, Kurallara Uyum .81 ve Davranış Uyumu .75 olarak hesaplanmıştır.

Madde Analizi: *Düzeltilmiş madde toplam korelasyonu.* Düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .49 ile .79 arasında sıralandığı görülmüştür. *T testi.* Toplam puanlara göre belirlenmiş % 27'lik alt ve üst grupların madde puanlarındaki farklara ilişkin değerlerin 5,04 ile 12,43 arasında sıralandığı görülmüştür".⁸⁴

5.3.3. Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği - Yenilenmiş Biçim

"(ÇSAÖ-Y) (Social Anxiety Scale for Children-Revised): 1988 yılında La Greca ve arkadaşları tarafından geliştirilen öz bildirime dayalı bir ölçektir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Türkay Demir ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. 10

⁸⁴ Ahmet Akın, *Psikolojide Kullanılan Güncel Ölçme Araçları*, Cilt 1,Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 198-199.

sorudan oluşan bu ölçek 1993'de gözden geçirilmiş ve 18 soruluk yeni bir ölçek haline getirilmiştir. Yazarlar, maddelerin hazırlanmasında sosyal anksiyetenin iki bileşenini göz önünde tuttıklarını bildirmektedirler. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal ortamlarda duyulan sıkıntı/rahatsızlık. Ölçeğin 10 soruluk ilk biçimindeki tüm sorular ikincide de yer almaktadır. İlk biçim üç seçenekte yanıtlanmaktadır. İkinci biçimde beşli likert tipi tercih edilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar 18-90 arasındadır. Ölçeğin iç tutarlılık incelemesi Cronbach alfa yöntemine göre yapıldığında $\alpha=0.813$ civarında yüksek düzeyde bir iç tutarlılık bulunmaktadır. Tek tek maddelerin ölçek toplam puanı ile korelasyonuna bakıldığında yalnızca 2 ve 5 numaralı maddelerin toplam puanla korelasyonlarının düşük olduğu görülmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğine bakılmış ve 0.80 olarak bulgulanmıştır⁸⁵.

5.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın verileri, 2016-2017 eğitim ve öğretim bahar döneminde İzmir İl Millî Eğitim Bakanlığı'nın izni alınarak, İzmir ilinin Balçova ilçesinde bulunan Asil Nadir İlköğretim Okulu ve Karabağlar ilçesinde bulunan Duğrallar İlköğretim Okulundaki birinci sınıf öğrencileri, aileleri ve öğretmenlerine uygulanan Kişisel Bilgi Formu, Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği ve Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçimi aracılığıyla toplanmıştır.

5.5. VERİLERİN İSTATİKSEL ANALİZİ

Araştırma verileri SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 21.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel analiz yöntemleri (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır.

Okula uyum ve anksiyete ölçeklerinden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda ölçeklerin puanlarının normal dağılmadığı saptanmıştır (sırasıyla; $z=0.331$, $p=0.001$ ve $z=0.076$, $p=0.001$).

Ölçek puanları normal dağılım göstermediği için istatistik değerlendirmelerde nonparametrik testler kullanılmıştır. Bunun için niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Mann-Whitney U testi ve ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H Testinde anlamlı çıkan bulgular arasında farkı belirleyebilmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Okula uyum ölçeği ile anksiyete ölçeğinden elde edilen veriler arasında bir ilişki olup olmadığını bulmak için Spearman Korelasyon Analiz yöntemi kullanılmıştır. Veriler %95 güven aralığı ve %5 anlamlılık düzeyi ile incelenmiştir.

⁸⁵ Demir vd., a.g.e., s. 43-45.

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerine, öğretmenlerine ve ailelerine uygulanan okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği ve çocuklar için sosyal anksiyete ölçeklerinden toplanan veriler ile araştırmacının hazırladığı kişisel bilgi formundan elde edilen verilerin tabloları ve tablolardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

6.1.Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin “Kişisel Bilgi Formu”na vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda cinsiyet, yaş, okul, okul öncesi eğitim alma yaşı anne-babanın eğitim durumu ve anne-babanın çalışma durumu sosyodemografik değişkenleri değerlendirmek için tanımlayıcı istatistik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet, yaş, okul, okul öncesi eğitim alma yaşı anne-babanın eğitim durumu ve anne-babanın çalışma durumu değişkenlerine ilişkin sayısal değerleri Tablo 6.1, Tablo 6.2 ve Tablo 6.3’de verilmiştir.

Tablo 6.1: Okul Öncesi Eğitim Almış Olan Öğrencilerin Cinsiyet, Yaş, Okul ve Okul Öncesi Eğitim Alma Yaşı Demografik Değişkenlerine İlişkin Bulgular (n=159)

Bireysel Özellikler	Frekans ve yüzdeler	
	F	%
Cinsiyet		
Kız	83	52.2
Erkek	76	47.8
Yaş		
6 yaşında	28	17.6
7 yaşında	131	82.4
Okul		
İzmir Balçova Asil Nadir İlköğretim Okulu	118	74.2
İzmir Karabağlar Duğrallar İlkokulu	41	25.8
Okul öncesi eğitim alma yaşı		
3 yaşında	42	26.4
4 yaşında	27	17.0
5 yaşında	50	31.4
6 yaşında	40	25.2

Tablo 6.1'de görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almış olan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin %52.2'sinin (n=83) kız olduğu, %47.8'inin ise erkek olduğu görülmektedir. Örneklem grubunun okul öncesi eğitim almış bölümünün %82.4'ünün (n=131) 7 yaşında olduğu, %74.2'si (n=118) İzmir Balçova Asil Nadir İlköğretim Okulu'nda okumakta olduğu ve %26.4'ü (n=42) okul öncesi eğitime 3 yaşındayken başlamış olduğu görülmüştür.

Tablo 6.2: Okul Öncesi Eğitim Almamış Olan Öğrencilerin Cinsiyet, Yaş ve Okul Demografik Değişkenlerine İlişkin Bulgular (n=132)

Bireysel Özellikler	Ferakns ve yüzelik değerler	
	F	%
Cinsiyet		
Kız	66	50.0
Erkek	66	50.0
Yaş		
6 yaşında	40	30.3
7 yaşında	92	69.7
Okul		
İzmir Balçova Asil Nadir İlköğretim Okulu	8 124	6.1 93.9
İzmir Karabağlar Duğrallar İlkokulu		

Tablo 6.2'de görüldüğü üzere; okul öncesi eğitim almamış olan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin %50.0'sinin (n=66) kız olduğu, %50.0'sinin (n=66) erkek olduğu, %69.7'sinin (n=92) 7 yaşında olduğu ve %93.9'u (n=124) İzmir Karabağlar Duğrallar İlkokulu'nda okumakta olduğu görülmüştür.

Tablo 6.3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alıp Almadıklarına Göre Ebeveynlerinin Demografik Özelliklere İlişkin Dağılımı (n=291)

Bireysel özellikler	Okul öncesi eğitim alma durumu GRUPLAR				Ferakns ve yüzelik değerler		Test	
	Eğitim alan (n=159)		Eğitim almayan (n=132)		F	%	x ²	P
	Sayı	%	Sayı	%				
Annelerin eğitim düzeyi								
Okumamış	6	3.8	18	13.6	24	8.2	x ² =119. 45 p=0.0 01**	
İlkokul	22	13.8	71	53.8	93	32.0		
Ortaokul	21	13.2	33	25.0	54	18.6		
Lise	52	32.7	10	7.6	62	21.3		
Üniversite ve üstü	58	36.5	-	-	58	19.9		

Annelerin iş hayatı								
Çalışıyor	63	39.6	10	7.6	73	25.1	$\chi^2 = 39.415$ $p = 0.001^{**}$	
Çalışmıyor	96	60.4	122	92.4	218	74.9		
Bireysel özellikler	Okul öncesi eğitim alma durumu GRUPLAR				Ferakns ve yüzdellik değerler		Test	
	Eğitim alan (n=159)		Eğitim almayan (n=132)					
	Sayı	%	Sayı	%	F	%	χ^2	P
Babaların eğitim düzeyi	25	15.7	68	51.5	93	32.0	$\chi^2 = 94.974$ $p = 0.001^*$	
İlkokul ve altı	18	11.3	41	31.1	59	20.2		
Ortaokul	65	40.9	21	15.9	86	29.6		
Lise	51	32.1	2	1.5	53	18.2		
Üniversite ve üstü								
Babaların iş hayatı	148	93.1	124	93.9	272	93.5	$\chi^2 = 0.087$ $p = 0.768$	
Çalışıyor	11	6.9	8	6.1	19	6.5		

****Anlamlılık Düzeyi $p < .01$ kabul edilmiştir.**

Tablo 6.3'de; okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin %36.5'unun (n=58) annesi üniversite mezunu ve üzeri olduğu, okul öncesi eğitim almamış öğrencilerin %53.8'inin (n=71) annesi ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıkları ile öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespit edilmesi için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Buna göre öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur [$\chi^2 = 119.45$, $p = 0.001$; $p < 0.01$].

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin %60.4'ünün (n=96) annesi ev hanımı olduğu, okul öncesi eğitim almamış öğrencilerin %92.4'ünün (n=122) annesinin ev hanımı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıkları ile öğrencilerin annelerinin herhangi bir işte çalışıp çalışmadıkları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespit edilmesi için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Buna göre öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre öğrencilerin annelerinin herhangi bir işte çalışıp çalışmadıkları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur [$\chi^2 = 39.415$, $p = 0.001$; $p < 0.01$].

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin %40.9'unun (n=65) babası lise mezunu olduğu, okul öncesi eğitim almamış öğrencilerin %32'sinin (n=93) babası ilkokul mezunu ve altı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıkları ile öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespit edilmesi için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Buna göre öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur [$\chi^2 = 94.974$, $p = .001$; $p < .01$].

Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin %93.1'inin (n=148) babası herhangi bir işte çalışmakta olduğu ve okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin %93.9'unun (n=124) babası herhangi bir işte çalışmakta olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıkları ile öğrencilerin babalarının herhangi bir işte çalışıp çalışmadıkları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespit edilmesi için Ki-Kare testi uygulanmıştır. Buna göre öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre öğrencilerin babalarının herhangi bir işte çalışıp çalışmadıkları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır [$\chi^2 = 0.087$, $p=0.768$; $p > 0.05$].

6.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerine İlişkin Betimleyici İstatistikleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin okula uyum ve anksiyete değişkenlerini incelemek için tanımlayıcı istatistiksel analiz tekniği kullanılmıştır ve puan dağılımları Tablo 6.4 ve Tablo 6.5'de verilmiştir.

Tablo.6.4: Okul Öncesi Eğitim Almış Olan Öğrencilerin Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

Ölçekler	Ort. ve Std.Sap.	Minimum	Maximum
Okula uyum ölçeği	29.16±1.79	18.00	30.00
Anksiyete ölçeği	44.41±12.36	23.00	78.00

Tablo 6.4'de görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinin ortalaması 29.16±1.79 olduğu ve anksiyete ölçeğinin ortalaması 44.41±12.36 olduğu görülmüştür.

Tablo.6.5: Okul Öncesi Eğitim Almamış Olan Öğrencilerin Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

Ölçekler	Ort. ve Std.Sap.	Minimum	Maximum
Okula Uyum Ölçeği	28.00±2.68	18.00	30.00
Anksiyete Ölçeği	47.44±12.63	25.00	82.00

Tablo 6.5’de görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinin ortalaması 28.00±2.68 olduğu ve anksiyete ölçeğinin ortalaması 47.44±12.63 olduğu görülmüştür.

6.3. Araştırma Katılan Öğrencilerin Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Bireysel ve Sosyodemografik Değişkenlerin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin okula uyum ve anksiyete ölçeklerinden elde edilen puanların okul öncesi eğitim alıp almadıkları, yaş, ebeveynlerin eğitim düzeyi, cinsiyet gibi kişisel ve sosyodemografik bazı değişkenlere göre farklılık bulunup bulunmadığı test edilmiştir.

Tablo 6.6: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Görüp Görmediklerine Göre Grupların Okula Uyum Ölçeği ve Anksiyete Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Mann Whitney U Testi Karşılaştırma Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	Eğitim alan	159	163.69	26027.00	7681.00	-4.478	0.001**
	Eğitim almayan	132	124.69	16459.00			
	Toplam	291					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Anksiyete Ölçeği	Eğitim alan	159	135.88	21604.50	8884.50	-2.253	0.024*
	Eğitim almayan	132	158.19	20881.50			
	Toplam	291					

**Anlamlılık Düzeyi $p < .01$; * $p < .05$ kabul edilmiştir.

Tablo 6.6’da; araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin, okul öncesi eğitimi alıp almamaları ile okula uyum ölçeğinden elde edilen veriler arasında anlamlı bir fark olup olmadığına yönelik yapılan Mann Whitney-U testi sonucuna göre; okula uyum ölçeğinin puanları bakımından okul öncesi eğitimi almış örneklem

grubu öğrencilerinin lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu bulunmuştur [U=7681.00, p=0.001; p<0.01]. Okul öncesi eğitim görmüş öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların okul öncesi eğitim görmemiş olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul öncesi eğitim görüp görmediklerine göre anksiyete ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda; anksiyete ölçeğinin puanları açısından okul, öncesi eğitimi almamış örneklem grubu öğrencilerinin aleyhine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğu bulunmuştur [U = 8884.50, p = 0.024; p < 0.05]. Okul öncesi eğitimi görmemiş örneklem grubu öğrencilerinin anksiyete ölçeğinden, aldıkları puanların okul öncesi eğitim görmüş olan örneklem grubu öğrencilerinininkinden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6.7: Okul Öncesi Eğitim Almış Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Grupların Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	Kız	83	87.67	7276.50	2517.50	-2.745	0.006**
	Erkek	76	71.63	5443.50			
	Toplam	159					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Anksiyete Ölçeği	Kız	83	84.72	7032.00	2762.00	-1.352	0.176
	Erkek	76	74.84	5688.00			
	Toplam	159					

**p<0.01

Tablo 6.7’de görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin cinsiyetlerine göre okula uyum ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonucuna göre; okula uyum ölçeğinin puanları bakımından kız öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur [U = 2517.50, p = 0.005; p < 0.01]. Araştırma evrenindeki erkek, öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara oranla araştırma evrenindeki kız öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar anlamlı derecede daha, yüksek bulunmuştur.

Okul öncesi eğitimi alan örneklem grubu öğrencilerinin cinsiyetlerine göre anksiyete ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını

belirlemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda; anksiyete ölçeğinin puanları bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır [$U = 2762.00$, $p = 0.176$; $p > 0.05$].

Tablo 6.8: Okul Öncesi Eğitim Almamış Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Grupların Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula uyum Ölçeği	Kız	66	73.43	4846.50	1720.50	-2.218	0.027*
	Erkek	66	59.57	3931.50			
	Toplam	132					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Anksiyete Ölçeği	Kız	66	66.52	4390.00	2177.00	-0.005	0.996
	Erkek	66	66.48	4388.00			
	Toplam	132					

**Anlamlılık Düzeyi $p < .05$ kabul edilmiştir

Tablo 6.8'de görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin cinsiyetlerine göre okula uyum ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; okula uyum ölçeğinin puanları bakımından kız öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmuştur [$U = 1720.50$, $p = 0.027$; $p < 0.05$]. Erkek öğrencilerin okula uyum ölçeğinden, aldıkları puanlara oranla kız öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Okul öncesi eğitimi almamış örneklem grubu öğrencilerinin cinsiyetlerine göre anksiyete ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; anksiyete ölçeğinin puanları bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır [$U = 2177.00$, $p = 0.906$; $p > 0.05$].

Tablo 6.9: Okul Öncesi Eğitim Almış Öğrencilerin Yaşlarına Göre Grupların Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	6 yaşında	28	70.82	1983.00	1577.00	-1.453	0.146
	7 yaşında	131	81.96	10737.00			
	Toplam	159					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Anksiyete Ölçeği	6 yaşında	28	73.41	2055.50	1649.50	-0.835	0.404
	7 yaşında	131	81.41	10664.50			
	Toplam	159					

Tablo 6.9'da görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin yaşlarına göre okula uyum ölçeği ve anksiyete ölçeğinin puan ortalamaları arasında, anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre; okula uyum ölçeği ve anksiyete ölçeğinin puan ortalamaları bakımından anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır [Okula Uyum Ölçeği; U = 1577.00, $p = 0.146$ ve Anksiyete Ölçeği U = 1649.50, $p = 0.404$; $p > .05$].

Tablo 6.10: Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Eğitim Almamış Öğrencilerin Yaşlarına Göre Grupların Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinin Puanları Bakımından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum ölçeği	6 yaşında	40	69.28	2771.00	1729.00	-0.585	0.558
	7 yaşında	92	65.29	6007.00			
	Toplam	132					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Anksiyete Ölçeği	6 yaşında	40	67.45	2698.00	1802.00	-0.188	0.851
	7 yaşında	92	66.09	6080.00			
	Toplam	132					

Tablo 6.10'da görüldüğü üzere; okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin yaşlarına göre okula uyum ölçeği ve anksiyete ölçeğinin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre; okula uyum ve anksiyete ölçeklerinin puanları açısından anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır [Okula uyum ölçeği U = 1729.00, $p = 0.558$ ve Anksiyete ölçeği U = 1802.00, $p = 0.851$; $p > .05$].

Tablo 6.11: Okul Öncesi Eğitimi Almış Olan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Almaya Başlama Yaşları İle Öğrencilerin Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler		Yaş
Okula Uyum Ölçeği	R	-0.169
	P	0.033*
Anksiyete Ölçeği	R	0.067
	P	0.403

**Anlamlılık Düzeyi $p < .01$ kabul edilmiştir.

Tablo 6.11'de; okul öncesi eğitimi almış olan öğrencilerin okul öncesi eğitim almaya başlama yaşları ile örneklem grubunu oluşturan öğrencilerinin okula uyum ölçeğinden, aldıkları, puanlar arasında, anlamlı düzeyde bir farklılık bulunup bulunmadığını incelemek için Spearman Korelasyon Analiz yöntemi uygulanmış; anlamlı ve negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($p < .05$). Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okul öncesi eğitim almaya başlama yaşı büyüdükçe örneklem grubundaki öğrencilerin okula uyum puanlarında anlamlı düzeyde bir düşüş görülmektedir [$r = -0.169$, $p = 0.033$; $p < .05$].

Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okul öncesi eğitim almaya başlama yaşları ile öğrencilerin anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman Korelasyon-Analizi yapılmış ve anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [$r = 0.067$, $p = 0.403$; $p > .05$].

Tablo 6.12: Okul Öncesi Eğitim Almış Olan Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Grupların Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinin Puanlarına Göre Kruskal Wallis H Testi Karşılaştırma Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Ser. Der.	X ²	P
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	28	58.64	3	14.561	0.002**
	Ortaokul	21	73.26			
	Lise	52	83.47			
	Üniversite ve üstü	58	89.64			
	Toplam	159				
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Ser. Der.	X ²	P

Anksiyete Ölçeği	İlkokul altı	28	73.02	3	2.353	0.502
	Ortaokul	21	89.45			
	Lise	52	75.77			
	Üniversite ve üstü	58	83.74			
	Toplam	159				

** Anlamlılık Düzeyi $p < .01$ kabul edilmiştir.

Tablo 6.12'de; okul öncesi eğitimi almış olan örneklem grubu öğrencilerinin okula uyum ölçeğinden, aldıkları puanlar ile annelerinin, eğitim durumları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi analiz yöntemi kullanılmıştır. Annelerin eğitim durumu açısından örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin okula uyumları arasında anlamlı derecede bir fark bulunmuştur [$\chi^2 = 14.561$, $p = 0.002$; $p < 0.01$].

Okul öncesi eğitim almış olan örneklem grubu öğrencilerinin anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar ile annelerinin, eğitim durumları arasında anlamlı derecede bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H-Testi analiz yöntemi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda anlamlı derecede bir fark bulunamamıştır [$\chi^2 = 2.353$, $p = 0.502$; $p > .05$].

Tablo 6.12.1: Örneklem Grubu Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumu ile Okula Uyum Düzeylerinin Değişimini Belirlemek İçin Yapılan Mann Whitney U Testinden Elde Edilen Veriler

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	28	22.88	640.50	234.50	-1.310	0.190
	Ortaokul	21	27.83	584.50			
	Toplam	49					
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	28	32.41	907.50	501.50	-2.687	0.007**
	Lise	52	44.86	2332.50			
	Toplam	80					
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	28	32.36	906.00	500.00	-3.589	0.001**
	Üniversite ve üstü	58	48.88	2835.00			
	Toplam	86					
Okula Uyum Ölçeği	Ortaokul	21	33.52	704.00	473.00	-1.115	0.265
	Lise	52	38.40	1997.00			
	Toplam	73					
Okula Uyum Ölçeği	Ortaokul	21	33.90	712.00	481.00	-1.935	0.053
	Üniversite ve üstü	58	42.21	2448.00			
	Toplam	79					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P

Okula Uyum Ölçeği	Lise	52	53.21	2767.00	1389.00	-1.00	0.316
	Üniversite ve üstü	58	57.55	3338.00			
	Toplam	110					

** Anlamlılık Düzeyi $p < .01$ kabul edilmiştir.

Tablo 6.12.1'de görüldüğü gibi öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar ile annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı derecede bir fark olup olmadığını incelemek için Mann Whitney U testi yapılmış ve analiz sonuçlarına göre; annelerinin eğitim durumu lise olan, öğrencilerin okula uyum ölçeği puanları annelerinin eğitim durumu ilkökul ve altı öğrencilerin okula uyum ölçeği puanlarına oranla anlamlı derecede daha yüksek olduğu [$U=501.50$, $p=0.007$; $p<0.01$] ve annelerin eğitim durumu üniversite mezunu ve üzeri olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların annelerinin eğitim durumu ilkökul mezunu ve altı olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur [$U=500.00$, $p=0.001$; $p<0.01$].

Tablo 6.13: Okul Öncesi Eğitim Almamış Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Grupların Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinin Puanları Açısından Mann Whitney U Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	89	60.68	5400.50	1395.50	-2.679	0.007**
	Ortaokul ve üstü	43	78.55	3377.50			
	Toplam	132					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Anksiyete Ölçeği	İlkokul ve altı	89	68.11	6062.00	1770.00	-0.697	0.486
	Ortaokul ve üstü	43	63.16	2716.00			
	Toplam	132					

** Anlamlılık Düzeyi $p < .01$ kabul edilmiştir.

Tablo 6.13'de; okul öncesi eğitimi almamış olan örneklem grubu öğrencilerinin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar ile annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı derecede bir fark bulunup bulunmadığını incelemek için Mann Whitney U testi yapılmış ve testin sonuçlarına göre; okula uyum ölçeğinin puanları bakımından annesi ortaokul mezunu ve üzeri olan öğrencilerin lehine anlamlı bir fark bulunmuştur [$U=1395.50$, $p=0.007$; $p<0.01$]. Annesi ilkökul mezunu ve üzeri olan öğrencilerin okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeğinden aldıkları puanların annesi ortaokul mezunu ve altı olan öğrencilerin okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeğinden, aldıkları puanlardan daha düşük bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim alamamış örneklem grubu öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeylerine göre anksiyete ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre; okula uyum ve anksiyete ölçeklerinin puanları bakımından anlamlı derecede bir fark bulunamamıştır [U=1770.00, p=0.486 ; p>0.05].

Tablo 6.14: Araştırmaya Katılan Okul Öncesi Eğitim Almış Örneklem Grubu Öğrencilerinin Annelerinin Çalışma Durumları İle Öğrencilerin Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Mann Whitney U Testi Karşılaştırma Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	Çalışıyor	63	88.11	5551.00	2513.00	-2.250	0.024*
	Ev hanımı	96	74.68	7169.00			
	Toplam	159					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Anksiyete Ölçeği	Çalışıyor	63	84.46	5321.00	2743.00	-0.990	0.322
	Ev hanımı	96	77.07	7399.00			
	Toplam	159					

****Anlamlılık Düzeyi $p < .05$ kabul edilmiştir.**

Tablo 6.14'; okul öncesi eğitimi almış olan öğrencilerin annelerinin çalışma durumlarına göre okula uyum ölçeğinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; okula uyum ölçeğinin puanları açısından annesi herhangi bir işte çalışmakta olan öğrencilerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=2513.00, p=0.024; p<0.05]. Annesi herhangi bir işte çalışmakta olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların annesi ev hanımı olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim almış olan örneklem grubu öğrencilerinin annelerinin herhangi bir işte çalışıp çalışmamalarına göre anksiyete ölçeği puanları arasında anlamlı derecede bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için yapılan Mann Whitney-U testi analiz sonuçlarına göre; okula uyum ve anksiyete ölçeklerinin puanları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur [U = 2743.00, p = 0.322 ; p > 0.05].

Tablo 6.15: Okul Öncesi Eğitimi Almış Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Grupların Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinin Puanlarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Karşılaştırma Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort	Ser. Der.	X ²	P
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	25	59.08	3	14.346	0.002**
	Ortaokul	18	71.81			
	Lise	65	80.97			
	Üniversite ve üstü	51	91.91			
	Toplam	159				
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Ser. Der.	X ²	P
Anksiyete Ölçeği	İlkokul ve altı	25	92.70	3	2.342	0.504
	Ortaokul	18	74.97			
	Lise	65	77.60			
	Üniversite ve üstü	51	78.61			
	Toplam	159				

** Anlamlılık Düzeyi $p < .01$ kabul edilmiştir.

Tablo 6.15'de görüldüğü üzere; okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre okula uyum ölçeğinden elde edilen veriler arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H-Testi yapılmıştır. Öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile okula uyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$\chi^2 = 14.346$, $p = 0.002$; $p < 0.01$].

Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin sosyal anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar ile babalarının eğitim durumları arasında anlamlı derecede bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H-Testi analiz yöntemi kullanılmış ve anlamlı bir fark bulunamamıştır [$\chi^2 = 2.342$, $p = 0.504$; $p > 0.05$].

Tablo 6.15.1: Okula Uyum Düzeylerinin Babaların Eğitim Durumuna Göre Değişimini Belirlemek İçin Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	25	20.46	511.50	186.50	-1.034	0.301
	Ortaokul	18	24.14	434.50			
	Toplam	43					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	25	36.16	904.00	579.00	-2.463	0.014*
	Lise	65	49.09	3191.00			
	Toplam	90					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort	Sır.Top	U	Z	P

Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	25	28.46	711.50	386.50	-3.585	0.001**
	Üniversite ve üstü	51	43.42	2214.50			
	Toplam	76					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	Ortaokul	19	38.03	684.50	513.50	-0.963	0.336
	Lise	65	43.10	2801.50			
	Toplam	83					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	Ortaokul	18	28.64	515.50	344.50	-2.229	0.026*
	Üniversite ve üstü	51	37.25	1899.50			
	Toplam	69					
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Sır.Top.	U	Z	P
Okula Uyum Ölçeği	Lise	65	54.78	3560.50	1415.50	-1.845	0.065
	Üniversite ve üstü	51	63.25	3225.50			
	Toplam	116					

** Anlamlılık Düzeyi $p < 0.01$; * $p < .05$ kabul edilmiştir.

Tablo 6.15.1’de görüldüğü gibi örneklem grubu öğrencilerinin babalarının eğitim durumları ile öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için yapılan Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre; babalarının eğitim durumu lise olan örneklem grubu öğrencilerinin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar ile babalarının eğitim durumu ilkokul ve altı olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara oranla anlamlı derecede daha yüksek bulunmuş [U=579.00, $p=0.014$; $p<0.05$], babalarının eğitim durumu üniversite ve üzeri olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların babalarının eğitim durumu ilkokul ve altı olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür [U= 386.50, $p = .001$; $p < .01$] ve babalarının eğitim durumu üniversite ve üzeri olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların babalarının eğitim durumu ortaokul mezunu olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur [U = 1415.50, $p = 0.065$; $p < .05$].

Tablo 6.16: Okul Öncesi Eğitim Almamış Olan Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Grupların Okula Uyum ve Anksiyete Ölçeklerinin Puanlarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Karşılaştırma Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Ser Der.	X ²	P
Okula Uyum Ölçeği	İlkokul ve altı	68	62.57	2	3.225	0.199
	Ortaokul	41	66.49			
	Lise ve üstü	23	78.13			
	Toplam	132				
Ölçekler	Gruplar	N	Sır.Ort.	Ser Der.	X²	P

Anksiyete Ölçeği	İlkokul ve altı	68	71.24	2	2.396	0.302
	Ortaokul	41	63.21			
	Lise	23	58.35			
	Üniversite ve üstü	132				
	Toplam					

Tablo 6.16'da görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre okula uyum ölçeği ve anksiyete ölçeğinin puanları arasında anlamlı derecede bir fark bulunup bulunmadığını değerlendirmek için Kruskal Wallis H Testi analiz yöntemi uygulanmış ve anlamlı derecede bir fark bulunamamıştır [okula uyum ölçeği değerleri; $\chi^2 = 3.225$, $p = 0.199$ ve anksiyete ölçeği değerleri $\chi^2 = 2.396$, $p = 0.302$; $p > 0.05$].

6.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okula Uyum Ölçeği ve Anksiyete Ölçeğinden Elde Edilen Veriler Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Bulguların Sonuçları

Öğrencilerin okula uyum ölçeği ve anksiyete ölçeğinden elde edilen verileri arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını test etmek için Spearman Korelasyon Analiz Yöntemi uygulanmıştır.

Tablo 6.17: Okul Öncesi Eğitim Almış Olan Öğrencilerin Okula Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar İle Anksiyete Ölçeğinden Aldıkları Puanların Spearman Korelasyon Analizi İle İncelenmesine İlişkin Bulgular

Ölçekler		Okula Uyum Ölçeği
Anksiyete Ölçeği	r	-0.028
	p	0.722

Tablo 6.17'de görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar ile anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi yapılmış ve anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [$r = -0.028$, $p = 0.722$; $p > 0.05$].

Tablo 6.18: Okul Öncesi Eğitim Almamış Olan Öğrencilerin Okula Uyum Ölçeğinden Elde Edilen Veriler ile Öğrencilerin Anksiyete Ölçeğinden Elde Edilen Verilerin Spearman Korelasyon Analiz Yöntemi ile İncelenmesine İlişkin Bulgular

Ölçekler		Okula Uyum Ölçeği
Anksiyete Ölçeği	r p	0.044 0.620

Tablo 6.18'de görüldüğü gibi; okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar ile anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi yapılmış ve anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür [$r = 0.044$, $p = 0.620$; $p > .05$].

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın problemleri incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Araştırmanın bu konudaki denencesin de okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri arasında bir fark olduğu ileri sürülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durumda “okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır” denencesinin doğrulandığı söylenebilir. Bu araştırma da okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre okula uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Okul öncesi eğitim alan çocuk okul öncesi eğitim almayan çocuğa göre okul ortamıyla daha önce tanıştığı için toplumun norm ve kurallarını daha önce öğrendiği için ve sosyal becerileri daha önce kazandığı için zorunlu eğitim döneminde okula uyumları daha hızlı ve yüksek olmaktadır.

Literatürde de araştırmayı destekler çalışmalar bulunmuştur. Yeşil'in 2008 yılında yapmış olduğu çalışmada okul öncesi eğitim almış öğrencilerin okula uyum düzeyleri okul öncesi eğitim almamış öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ve çalışmanın sonuçları bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Yeşil'in çalışmasına göre okul öncesi eğitim almış öğrencilerin anlamlı olarak yüksek bulunan uyum davranışları; sınıfta yapılan konuşmaları dinleme, kendini, ailesini ve çevresini tanıtmaya, sınıfa giriş-çıkışlarda kurallara uymaya, yardım isteme, teşekkür etme, özür dileme, sınıf içinde parmak kaldırarak söz isteme, öğretmenin yönergelerini dinleme ve gerçekleştirme, sınıf içi kurallara uymaya, arkadaşıyla işbirliği yapmaya, arkadaşıyla uyumlu olabilme, grupta sorumluluğu yerine getirmeye, duygularını ifade etmeye, arkadaşlarına iltifat etmeye, bir iş için karar vermeye, ihtiyaçlarını yardımsız yapabilemeye, problemin nedenlerini araştırmaya, öğrencilerin uyum davranışları, öğrenme isteği içinde olma, kızgınlığını kontrol etmeye, tahriklere kapılmama, arkadaşlarının eşyalarını kullanırken izin istemeye, araç gereçlerini düzenli kullanabilme, derse daha iyi konsantre olma, şekil, sembol ve işaretlerin anlamını bilme, dinlediği konularla ilgili sorular sorabilme, kalem daha iyi kullanabilme, görsel okuma ve görsel sunu yapabilemeye, dersi daha iyi dinleyebilmedir.⁸⁶

⁸⁶ Davut Yeşil, Okul Öncesi Eğitim Almış ve Almamış Öğrencilerin Okula Uyumlarının Karşılaştırılması, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 2008, s.127 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

Topçu'nun yapmış olduğu "Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum ve Türkçe Dil Becerilerine Etkisi" adlı çalışmada okul öncesi eğitim almış çocukların okul öncesi eğitim almamış çocuklara oranla okula uyumları daha yüksek bulunmuştur. Topçu'nun araştırması da bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.⁸⁷

Günindi'nin "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum Becerileri İle Anne-Babalarının Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı araştırmasında, okul öncesi eğitim kurumuna uzun süre devam eden çocukların sosyal uyum alt faktör puanları anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.⁸⁸

Araştırmanın bu konudaki denencesinde okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri arasında fark olduğu şeklindedir. Sonuçlara göre okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin anksiyete ölçeğinden aldıkları puanların okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu durumda okul öncesi eğitim almayan çocukların sosyal anksiyeteleri okul öncesi eğitim alan çocuklara göre daha yüksektir ve bu çocukların sosyal becerileri daha düşük olabilmektedir. Okul öncesi eğitim almamış olan çocuğun anksiyete düzeyinin fazla olmasının sebebi çocuğun okul ortamıyla, öğretmen otoritesiyle ve kalabalık bir çevreyle yeni tanışıyor olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir. Erbay yapmış olduğu çalışmada okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri arasında anlamlı derecede farklılık olduğunu bulmuştur. Erbay'ın çalışmasına göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre sosyal beceri düzeyleri daha yüksektir⁸⁹ ve bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmanın diğer bir denencesi okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır. Araştırma sonuçları ortaya atılan denenceyi destekler şekilde çıkmıştır ve okul öncesi eğitim almış olan kız öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar daha yüksek bulunurken, okul öncesi eğitim almış erkek öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar okul öncesi eğitim almış kız öğrencilerin aldıkları puanlara göre daha düşük bulunmuştur. Okul öncesi eğitim

⁸⁷Topçu, a.g.e., s. 94.

⁸⁸ Nilgül Günindi, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum Becerileri İle Anne-Babalarının Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2008, s. 95 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁹ Erinç Erbay, Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 2008, s.76 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

almamış olan kız öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların okul öncesi eğitim almamış olan erkek öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okula uyum düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyet farkının oluşma sebebinin kızların ve erkeklerin gelişim düzeylerindeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabileceği düşüncesidir.

Kaya'nın yapmış olduğu "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okula Uyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada cinsiyete göre işbirlikçi katılım, kendi kendini yönetme alt ölçek puanları ve genel uyum düzeyleri arasında kız çocukların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Okuldan kaçınma ve okulu sevme alt ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bilgiler ışığında, cinsiyetin okula uyumda etkili bir değişken olduğu sonucu çıkarılabilir.⁹⁰ Kaya'nın yapmış olduğu çalışma bu araştırmayla benzer sonuçlar göstermektedir ve kız öğrencilerin okula uyumları erkek öğrencilere göre daha yüksektir sonucuna ulaşılabilir.

Günindi'nin yapmış olduğu çalışmada çocukların cinsiyetlerine göre; Sosyal Uyum, Sosyal Uyumsuzluk ve Sınırlı Sosyal İlişki alt faktör puanları ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir.⁹¹ Okul öncesi eğitim almak çocuğun sosyal uyumunu arttırdığı için ve söz konusu çalışmadaki çocukların hepsi okul öncesi eğitim almış oldukları için, çocukların cinsiyetleri ile sosyal uyum, sosyal uyumsuzluk ve sınırlı sosyal ilişki puanları arasında anlamlı bir farklılık çıkmamış olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer bir denencesi "okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır" şeklindedir. Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin yaşlarına göre okula uyum ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda okul öncesi eğitim almış birinci sınıf öğrencilerinin yaşlarının okula uyumlarında bir farklılık bulunamamış ve denence anlamsız çıkmıştır. Ayrıca okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin de yaşlarına göre okula uyum ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu araştırma 6-7 yaş grubu çocuklarıyla yapılmıştır. Örneklem ilköğretim öğrencilerinin tümünü kapsasaydı yaş değişkeni farkını görebilme olasılığımız daha çok artabilirdi. Ayrıca okula uyum değişkenini incelemek için okul uyum öğretmen değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Çocukların uyumu birebir kendileriyle ölçülemezdir. Bu sebepten dolayı anlamlı bir fark çıkmadığı düşünülebilir.

⁹⁰ Kaya, a.g.e., s. 38.

⁹¹ Günindi, a.g.e., s. 95.

Araştırmanın diğer bir denencesi “okul öncesi eğitim almış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır” şeklindedir. Çalışma bulgularına göre okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin yaşlarına göre anksiyete ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ayrıca okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin de yaşlarına göre anksiyete ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Diğer bir denence okul öncesi eğitim almış öğrencilerin okul öncesi eğitime başlama yaşı ile okula uyum düzeyleri arasında fark vardır şeklindedir. Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okul öncesi eğitim almaya başlama yaşları arttıkça öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar da düşmekte olduğu görülmüştür. Bu durumda okul öncesi eğitim alma yaşının artması çocukların uyum düzeyini düşürmektedir denilebilir. Okul öncesi eğitime başlama yaşı (3-6 yaş arası dönem) küçüldükçe çocuğun okula uyumu artmaktadır. Çocuk okula ne kadar uzun süre devam ederse uyum düzeyi de o kadar artar denilebilir.

Araştırmanın diğer bir denencesi okul öncesi eğitim almış öğrencilerin okul öncesi eğitime başlama yaşı (3-6 yaş arası dönem) ile anksiyete düzeyleri arasında fark vardır şeklindedir. Araştırma bulgularına göre okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okul öncesi eğitim almaya başlama yaşı ile öğrencinin anksiyete ölçeğinden aldığı puan arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma denencesine göre okul öncesi eğitim yaşı düştükçe çocukların sosyal anksiyete ölçeğinden alacakları puanın düşmesi beklenmekteydi; fakat araştırma bulguları denenceyi desteklememektedir. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin anksiyete düzeyleri okul öncesi eğitim almayan öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur. Bu denencenin anlamsız çıkmasına öğrencilerin bir sene bile olsa okul öncesi eğitime giderek anksiyete düzeylerini düşürmüş olabilmeleri ve diğer yaşlılarına yetişmiş olabilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bir diğer denence okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almamaları ile babalarının bir işte çalışıp çalışmaması arasında bir fark olduğu ileri sürülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre öğrencilerin babalarının herhangi bir işte çalışıp çalışmadıkları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının bir işte çalışıp çalışmaması, okul öncesi eğitim alıp almamayı etkilediği yönündeki sayıltı anlamsız çıkmıştır.

Okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin cinsiyetlerine göre anksiyete ölçeğinin puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre bu yaş grubunda cinsiyete göre anksiyete düzeyinde bir farklılaşma olmamaktadır diyebiliriz.

Okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim düzeylerine göre anksiyete ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri öğrencilerin anksiyete düzeylerine anlamlı bir fark sağlamamıştır. Bu çalışmada anne ve babanın eğitim düzeyi çocuğun anksiyete düzeyine etki etmediği yönünde çıkmıştır. Fakat anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuğun gelişimsel özelliklerini bilme olasılıkları da o kadar artacağı için çocuklarının her türlü gelişimsel problemlerine daha hızlı ve kolay yanıt verecekleri düşünülmüştür.

Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar ile anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Okul öncesi eğitim almamış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlar ile anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Araştırmanın bu konudaki denencesin de okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almamaları ile annelerinin bir işte çalışıp çalışmaması arasında bir fark olduğu ileri sürülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin %60.4'ünün (n=96) annesi ev hanımı olduğu, okul öncesi eğitim almamış öğrencilerin %92.4'ünün (n=122) annesi ev hanımı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre öğrencilerin annelerinin herhangi bir işte çalışıp çalışmadıkları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda okul öncesi eğitim almayan çocukların annelerinin çok büyük bir kısmı herhangi bir işte çalışmamaktadır. Annenin ev hanımı olması okul öncesi eğitime gitme olasılığını düşürüyor denilebilir. Aile; çocuğun sosyal ve kültürel eğitimi açısından her ne kadar destekleyici bir göreve sahip olsa da, bu yaş dönemindeki bir çocuğun yeterli düzeyde bir eğitim alabilmesi için çocuğun eğitimi, okul öncesi eğitim kurumlarıyla desteklenmelidir. Anne ve babanın çocuğa gösterdiği ilgi çocuğun gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde olamayabilir. Gelişimin çok daha hızlı olduğu bu dönemde ailenin ve okul öncesi eğitim kurumlarının birlikte vereceği eğitim, çocuk için daha verimli ve hata yapma olasılığının en aza indirildiği eğitim sisteminde verilen bir eğitim tablosu çizer.

Annesi herhangi bir işte çalışmakta okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların annesi ev hanımı okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle okul öncesi eğitim almış çocukların

annelerinin herhangi bir işte çalışıyor olması çocukların okula uyum düzeylerini olumlu yönde etkilemekte ve arttırmaktadır. Annenin bir işte çalışıyor olması çocuğa daha fazla sorumluluk yüklüyor olabilir ve bu sayede çocuğun kendisine olan öz güveni daha yüksek olabilir. Ayrıca annesinin çalışması bir çocuğu anne baba dışındaki yabancılarla daha fazla vakit geçirmesi anlamına gelmektedir bu da çocuğun girdiği ortama adapte olma hızını arttırıyor olabilir.

Araştırmanın bu konudaki denencesin de okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almamaları ile babalarının eğitim düzeyi arasında bir fark olduğu ileri sürülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin %40.9'unun (n=65) babası lise mezunu olduğu, okul öncesi eğitim almamış öğrencilerin %32'sinin (n=93) babası ilkokul mezunu ve altı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu durumda babanın eğitim durumu yükseldikçe okul öncesi eğitim alma oranı da yükseliyor diyebiliriz.

Araştırmanın bu konudaki denencesin de okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almamaları ile annelerinin eğitim düzeyleri arasında bir fark olduğu ileri sürülmüştür. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin %36.5'unun (n=58) annesi üniversite mezunu ve üzeri olduğu, okul öncesi eğitim almamış öğrencilerin %53.8'inin (n=71) annesi ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Bu durumda "okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim alıp almamaları ile annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır" denencesinin doğrulandığı söylenebilir. Diğer bir deyişle öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

Araştırmanın bu konudaki denencesin de okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumları ile öğrencilerin okula uyumları arasında bir fark olduğu ileri sürülmüştür. Annelerin eğitim durumu lise mezunu olan okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların annelerinin eğitim durumu ilkokul mezunu ve altı okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden elde edilen puanlarına göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.

Annelerin eğitim durumu üniversite ve üzeri okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların annelerinin eğitim durumu ilkokul ve altı okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden elde edilen puanlarına göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Okul öncesi

eğitimi almış oğrencinin annesinin eğitim d¼zeyi arttıka bu oğrencinin okula uyumu artmaktadır.

Annesi ortaokul mezunu ve ¼zeri okul ¼ncesi eğitim almamış olan oğrencilerin okula uyum ¼lçeđinden aldıkları puanların annesi ilkokul mezunu ve altı okul ¼ncesi eğitim almamış olan oğrencilerin okula uyum ¼lçeđinden aldıkları puanlara oranla daha y¼ksek olduğu saptanmıştır. Bu durumda okul ¼ncesi eğitim almamış oğrencilerin annelerinin eğitim d¼zeyi arttıka bu oğrencilerin okula uyumları artmaktadır denilebilir.

Orçaın ve Deniz'in 2006 yılında yapmış oldukları çalışmada annenin eğitim durumuna g¼re okul ¼ncesi eğitime devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal gelişim puanlarını karşılaştırmış, annesi ¼niversite ve lise mezunu olan çocukların sosyal uyum puan ortalamalarının annesi ilkokul mezunu olan çocuklardan anlamlı d¼zeyde y¼ksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.⁹²

Topçu'nun yapmış olduğu araştırmada Okul Uyumu ¼đretmen Değerlendirmesi ¼leđi'nin sadece "Okuldan Kaçınma" alt boyutunda çocukların okula uyum d¼zeyleri ile anne ¼đrenim d¼zeyi değişkeni arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Topçunun sonuçları araştırmanın sonuçlarıyla ¼rt¼řmektedir.⁹³

Diğer bir denence okul ¼ncesi eğitim almış oğrencilerin annelerinin çalışma durumlarına g¼re anksiyete ¼leklerinden alacakları puanların anlamlı derecede faklılaştığı y¼n¼ndedir. Çalışmanın bulguları denenceyi desteklememektedir ve okul ¼ncesi eğitim almış olan oğrencinin annesinin çalışma durumuna g¼re anksiyete ¼lçeđinden aldığı puanlar arasında anlamlı d¼zeyde bir fark bulunamamıştır. Araştırmanın bu denencesinin anlamsız çıkma nedeni, okul ¼ncesi eğitim; okul ¼ncesi eğitim almış çocukların annelerinin çalışması ya da çalışmaması durumunda ortaya çıkan anksiyete d¼zeyini azaltmış olabileceği d¼ř¼n¼lmektedir.

Araştırmanın bu konudaki denencesin de okul ¼ncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf oğrencilerinin babalarının eğitim durumları ile oğrencilerin okula uyumları arasında bir fark olduğu ileri s¼r¼lm¼řt¼r. Babalarının eğitim durumu lise mezunu okul ¼ncesi eğitim almış olan oğrencilerin okula uyum ¼lçeđinden aldıkları puanların babalarının eğitim durumu ilkokul mezunu ve altı okul ¼ncesi eğitim almış olan oğrencilerin okula uyum ¼lçeđinden aldıkları puanlara g¼re anlamlı bir şekilde daha y¼ksek olduğu bulunmuştur.

⁹² S¼meyya Tatlı, Okul ¼ncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ocukların Anne-Babalarıyla ve ¼đretmenleriyle Olan İlişkilerinin Sosyal Beceri D¼zeylerine Etkisi, Sosyal Bilimler Enstit¼s¼, Selçuk ¼niversitesi, Konya, 2014, s. 122., (Yayımlanmış Y¼ksek Lisans Tezi).

⁹³ Topçu, age., s. 100.

Babalarının eğitim durumu üniversite mezunu ve üzeri okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların babalarının eğitim durumu ilköğretim mezunu ve altı okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Babalarının eğitim durumu üniversite mezunu ve üzeri okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin; okula uyum ölçeğinden aldıkları puanların, babalarının eğitim durumu ortaokul mezunu okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin; okula uyum ölçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumda örneklem grubu öğrencilerinin babalarının eğitim durumları arttıkça öğrencilerin okula uyumu da artmaktadır.

Topçu'nun yapmış olduğu araştırmada Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği'nin alt ölçek puan ortalamalarının hiç biri ile baba öğrenim düzeyi değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu araştırmanın örneklemini oluşturan gruptaki babaların büyük bir kısmı çevre imkanlarının yetersizliği nedeniyle başka şehirlere mevsimlik işçi olarak gitmekte ve çocuklarından uzun süre uzak kalmaktadırlar. Öğrenim düzeyi yüksek meslek sahibi olan ve ailesiyle birlikte olan babalar ise buldukları bölgenin kültürü nedeniyle çocuklarıyla yakın ilişki içinde olamamaktadır. Babalar ve çocuklar arasındaki iletişim kültürleri çerçevesinde şekillenmektedir. Belirtilen tüm durumların çocukların okula uyum düzeylerinde baba öğrenim durumlarının etkili olmamasına neden olabileceği düşünülmektedir.⁹⁴

Öneriler

Bu araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitim almış öğrencilerin okula uyum düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Okul öncesi eğitime başlama yaşı düştükçe çocukların okula uyumları artmakta ve anksiyete düzeyleri azalmaktadır. Ayrıca anne ve babaların eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin okula uyumları artmaktadır.

Eğitimin önemi geçmiş yıllara oranla daha iyi anlaşılrsa da okul öncesi eğitimden yararlanamayan çocuk sayısı hala çok fazladır. Çocukların yaşamlarının en kritik dönemi olan 0-6 yaş döneminde çocukların eğitimleri okul öncesi eğitim kurumlarıyla desteklenmelidir. Sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip olan çocuklar yetiştirmek için çocukların gelişim özelliklerini bilmek gerekir. Bir çocuğun gelişim özelliklerini bilmeden verilen eğitim; tesadüflere bağlı bir eğitim olup, eğitimi veren kişi için zor olmakla birlikte hata olasılığının da yüksek olduğu bir eğitim sistemine

⁹⁴ Topçu, age., s. 101.

girmenin kaçınılmaz olduğu bir gerçektir. Anneler ve ya çocuğa evde bakan yetişkinler her ne kadar bilgili olsa da bir eğitimci kadar çocuğun eğitimini destekleyemeyebilir. Çocuk okul öncesi eğitim kurumunda yalnızca eğitim almakla kalmaz aynı zamanda zengin bir uyarıcı çevrenin sunduğu imkanlarla zihinsel gelişimini hızlandırır ve okul ortamına girerek sosyalleşir. Toplumun norm ve kurallarını daha kolay öğrenerek gelecek yaşantısını kolaylaştırır. Okul öncesi eğitim sayesinde sosyo-ekonomik yetersizlikler sebebiyle yaşanan çevrenin uyarıcılarının az olmasının eksikliği okul öncesi eğitimle giderilebilmektedir ve her çocuğa eğitim eşitliği fırsatı sunulmaktadır. Bir çocuğun yaşamına bu kadar fazla katkısı bulunan bir eğitim sisteminden hiçbir çocuk mahrum kalmamalıdır. Bunun için Millî Eğitim Bakanlığının tıpkı ilkokul, ortaokul, lise gibi okul öncesi eğitimde zorunlu hale getirilmesi önerilmektedir. Ayrıca bu çalışma İzmir ili ile sınırlıdır. Farklı illerde yapılacak olan çalışmalar araştırmanın bulgularının genellenme olasılığını arttıracaktır.

Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda okula uyumu ve anksiyeteyi etkileyen faktörlerin zamanla değişip değişmediğini görmek amacıyla boylamsal çalışmalar planlanabilir ve öğrenciler ilköğretim eğitim dönemi boyunca izlenebilir.

Bu araştırma ilköğretim birinci sınıflarla sınırlı tutulmuştur. Bundan sonraki çalışmalarda ortaöğretim öğrencilerin okula uyum düzeylerine ve anksiyete düzeylerine araştırılabilir.

Araştırmada öğrencilerin okula uyum düzeyi yalnızca öğretmenlerden alınan bilgiler doğrultusunda elde edilmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda öğrenciden ve ailelerinden de veriler toplanabilir.

Bu araştırma öğrencilerin okul öncesi eğitim alıp almadıkları, okul öncesi eğitime başlama başı anne baba eğitim durumu, anne babanın iş durumu, yaş, cinsiyetle sınırlı tutulmuştur. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda; çocukların gittikleri okul öncesi eğitim kurumlarının resmi ve özel kuruluş olup olmadığı, anne babanın yaşı ve kardeş sayısı değişkenleri ele alınarak yapılabilir.

Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak ve ailelerin desteğini almak için, okul öncesi eğitim yaşına gelmiş olan çocukların ailelerine uzmanlar tarafından eğitim ve seminerler verilmesi önerilmektedir. Bu sayede aileler okul öncesi eğitimin önemini daha iyi anlar ve okul öncesi eğitim alma oranı artırılabilir.

Yaşanılan çevrenin koşullarından dolayı bazı şehirlerin ilçelerinde okul öncesi eğitim verecek kurum ve öğretmen bulunmamaktadır. Millî eğitimin bu şehirlerdeki illeri tespit ederek, oradaki halkın çocukları için okul öncesi eğitim kurumu açması ve öğretmen ataması yapması önerilmektedir. Ayrıca maddi

imkânsızlıklardan dolayı okul öncesi eğitime katılamayan öğrencilerin okul masraflarını ödeyecek bir fon oluşturulması önerilmektedir.

Okula uyumu arttırmak için çocuk okula başlamadan önce okul ortamını tanıması amacıyla ailenin çocukla küçük bir gezi yapılması önerilmektedir. Okul ortamını görmesini ve öğretmenleriyle tanışması çocuk için kaygıyı azaltıcı bir faktör olacaktır.

Öğretmenlerle olumlu ilişkiler kurmak çocuğun okula uyumunu arttırıcı bir faktördür. Bu sebepten dolayı ailenin çocukla öğretmen arasındaki ilişkiyi destekleyici bir tutum sergilemesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ABACI Oya, **Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Görsel Sanat Eğitimi**, Morpa Yayınları, İstanbul, 2000.

AKIN Ahmet, **Psikolojide Kullanılan Güncel Ölçme Araçları**, Cilt 1, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2015.

ALİSİNANOĞLU Fatma, DİNÇ Berrin, İNAL Gözde, ŞİMŞEK Özlem, ÖZBEY Saide, **İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları**, 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2013.

APA, **DSM IV Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı**, Çev. KÖROĞLU Ertuğrul, HYB Yayıncılık, Ankara, 2007.

APA, **DSM V Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı**, Çev. KÖROĞLU Ertuğrul, HYB Yayıncılık, Ankara, 2013.

ARAL Neriman, KANDIR Adalet, CAN YAŞAR Münevver, **Okul Öncesi Eğitim 1**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2001.

ARAL Neriman, KANDIR Adalet, CAN YAŞAR Münevver, **Okul Öncesi Eğitim ve Ana Sınıfı Programları**, Ya-Pa Yayınları, Ankara, 2000.

AŞICI Murat, UYANIK BALAT Gülden, KORKMAZLAR Ümran KÜÇÜKTEPE Coşkun, OKTAY Ayla, POLAT Özgül, **İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları II**, Pegem Akademi, Ankara, 2013.

ATKINSON Rita L., ATKINSON Richard C., SMITH Edward E., BEM Daryl J., NOLEN HOEKSEMA Susan, **Hilgard's Introduction to Psychology**, Çev. ALOGAN Yavuz, Arkadaş Yayınevi, 6. Baskı, Ankara, 2010.

BALAT UYANIK Gülden, **Okul Öncesi Eğitime Giriş**, 3. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2012.

BAŞAL H. Asude, **Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri**, İstanbul, Morpa Yayınları, 2005

BÜYÜKÖZTÜRK Şener KILIÇ ÇAKMAK Ebru, AKGÜN Özcan Erkan, KARADENİZ Şirin, DEMİREL Funda, **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2012.

GENÇTAN Engin, **Psikanaliz ve Sonrası**, Metis Yayınları, İstanbul, 2002.

MEB, **Erken Çocukluk Eğitiminde Temel İlkeler**, Ankara, 2011.

MORRIS Charles G., **Understanding Psychology**, Çev. ERKUŞ Adnan vd., Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2002.

OĞUZKAN Şükran ve ORAL Güler, **Kız Sanat Okulları İçin: Okul Öncesi Eğitim**, M.E.B Yayınevi, İstanbul, 2001.

OKTAY Ayla, **Anaokulu-Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1999.

OKTAY Ayla ve UNUTKAN POLAT Özgül, **İlköğretim Çağına Genel Bir Bakış**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

OKTAY Ayla, **Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem**, 6. Baskı, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 2007.

UNUTKAN POLAT Özgül AŞICI Murat, UYANIK BALAT Güliden, KORKMAZLAR Ümran KÜÇÜKTEPE Coşkun, OKTAY Ayla, **İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları I**, Pegem Akademik Yayıncılık, Ankara, 2010.

YAVUZER Haluk, **Ana-Baba ve Çocuk**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2010

YAVUZER Haluk, **Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk 6 Yılı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2007.

YAVUZER Haluk, **Çocuk Psikolojisi**, Remzi, Kitapevi, İstanbul, 2002.

MAKALELER

ABAZOĞLU İlkay, YILDIRIM Osman, YILDIZHAN Yılmaz, "Okul Öncesi Öğretmenliğine İlişkin Genel Bir Bakış", **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**, 2015, 4(1), 411-423.

BAŞARAN Semra, GÖKMEN Büşra, AKDAĞ Burçak " Okul Öncesi Öğrencilerinin Okula Uyum Sürecinde Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **Uluslar arası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 2014, 2(2), 197-223.

BİNBAZ Zerrin ve KOYUNCU Ahmet, "Sosyal Anksiyete Bozukluğu ve Duygudurum Bozuklukları Birlikteliği", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2012, 4(1), 1-13.

DEMİR Türkay, ERALP DEMİR Demet, TÜRKSOY Nuray, ÖZMEN Erdoğan, UYSAL Ömer, "Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliği", *Düşünen Adam*, 2000, 13(1), 42-48.

DERETARLA GÜL Ebru, "Meşrutiyetten Günümüze Okul Öncesi Eğitim", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2008, 17(1), 269-278.

EVREN Cüneyt, "Sosyal Anksiyete Bozukluğu ve Alkol Kullanım Bozuklukları", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2010, 2(4), 473-515.

GÜLAY Hülya, "Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Okula Uyumunun Sosyal Beceriler Açısından İncelenmesi", *E-Journal of New World Sciences Academy*, 2011, 6(1), 139-146.

GÜLAY Hülya, "5-6 Yaş Çocuklarında Okula Uyum ve Akran İlişkileri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068391>. (Erişim Tarihi: 11.04.2017).

GÜRKAN Tanju, "Neden Okul Öncesi Eğitim?", *Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt No:15, Sayı No:2, 1982, http://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=40&sayi_id=512. (Erişim Tarihi: 14.03.2017).

HARRISON J. Linda, CLARKE Leanne, UNGEREN A. Judy, Children's Drawings Provide a New Perspective on Teacher–Child Relation Ship Quality and School Adjustment. *Early Childhood Research Quarterly*, 2007, 22 (1), 55-71.

KAYA Özlem Sevgi ve AKGÜN Ege, Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okula Uyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Elementary Education Online*, 2016, 15(4), 1311-1324.

OLGUN KAVAL Nesibe ve TEKİNSAV SÜTÇÜ Serap, "Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Anksiyete Bozukluğunun Tedavisinde Bilişsel Davranışçı Grup Terapisinin Etkilliliği: Sistemik Bir Gözden Geçirme", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2016, 8(1), 3-22.

OKTAY Ayla , “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü”, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 1983, 7(42), 3-7.

ÖZGENEL Sevgi, İlk Okulun İlk Günlerinde Çocuk, **Yaşadıkça Eğitim Dergisi**, 1992, 24, 5-9.

SCHWARDS David, MCFADYEN-KETCHUM Steven, DODGE Kenneth A., PETTİT Gregory S., BATES John F., “Early Behavior Problems as a Predictor of Later Peer Group Victimization: Moderators and Mediators in the Pathways of Social Risk”, **Journal of Abnormal Child Psychology**, 2001, 27, 191–201.

SPENCER Margaret Beale, Social and Cultural Influences on School Adjustment: The Application of an Identity-Focused Cultural Ecological Perspective, **Educational Psychologist**, 1999, 34(1), 43-57.

TANER DERMAN Meral ve BAŞAL Handan Asude, “Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimde Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler”, **Uluslar Arası Sosyal Araştırma Dergisi**, 2010, Cilt:3, 560-569.

TAŞÇI Nuray, Okula Uyum Haftasının Okul Öncesi Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmenleri Açısından İncelenmesi, **Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi**, 2014, 43(202), 101-115.

TURAN Fethi, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği ve Programının Değerlendirilmesi, **Milli Eğitim Dergisi**, 2004.

YAŞAR Vahdettin ve YAŞAR Sonay, “Okul Çağındaki Çocuklarda Görülen Okul Korkusu”, **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, 2010, 16-24.

YOLERİ Sibel ve TANIŞ Hatice Merve, “İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeylerini Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi”, **Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2014, 4(2), 130-141.

YUKAY YÜKSEL Müge, KURT Bilge, GÜLSU Nebahat, AKDAĞ Ceren, AYDIN Fatma, ERDOĞAN Fatih, “Okula Uyum Sağlamakta Güçlük Çeken Çocukların Çizdikleri Okul Resimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2016; 12(2): 642-658.

RAPORLAR

AÇEV, *Her Çocuğa Eşit Fırsat: Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Durumu ve Öneriler Araştırma Raporu*, İstanbul, 2016.

TEZLER

EKEMEN Pelin, Anksiyete Bozukluğu Olan Çocuklarda Anksiyete Duyarlılığı, Bağlanma, Öğrenilmiş Çaresizlik ve Benlik Kavramı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gediz Üniversitesi, İzmir, 2015, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

ELMAS Ümit, 5. ve 6. Sınıf Tıp Öğrencilerinde Anksiyete Depresyon ve Tükenmişlik Düzeyi, Tıp Fakültesi, Trakya Üniversitesi, Edirne, 2012, (**Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi**).

ERBAY Erinç, Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 2008, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

GEDİK Sümeyya, Öğretmen Algılarına Göre 60-66 Aylık Çocuklarda Okula Uyumun İncelenmesi: Fatih İlçesi Örneği, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 2015, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

Rabia Günaydın Balta, Öğrencilerin Okula Uyumunda Okul Yönetimi ve Öğretmenlerin Etkinlikleri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 2015, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

GÖĞEBAKAN Şahin, Çocuğunu Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Gönderen (6 Yaş) Annelerin Okul Öncesi Eğitime İlişkin Görüşlerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi Malatya İli Örneği, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İnönü Üniversitesi, Malatya, 2011, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

GÜNİNDİ Nilgöl, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum Becerileri İle Anne-Babalarının Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2008, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

KILIÇ Zeynep, İlköğretim Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Birinci Sınıf Öğrencilerin Gelişim Becerilerinin

Karşılaştırılması, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi, İstanbul, 2008, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖZARSLAN Nesrin, Birinci Sınıfta Öğrenim Görmekte Olan (60-71 ve 72-84 Aylık) Öğrencilerin Okul Olgunluğu Düzeyleri ve Bu Öğrencileri Okutmakta Olan Öğretmenlerin Gözlediği Okula Uyum ve Sınıf Yönetimi Sorunları, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okan Üniversitesi, İstanbul, 2014, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

ÖZEN Şenay, Okul Öncesi Eğitim ve Aile: Anne ve Babaların Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri (Kars İli Örneği), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kafkas Üniversitesi, Kars, 2008, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

TATLI Sümeyya, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Anne-Babalarıyla ve Öğretmenleriyle Olan İlişkilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2014, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

TOPÇU Zeynep, Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum ve Türkçe Dil Becerilerine Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2012, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

YALMAN Duygu, İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Birinci Sınıf Öğretmenlerinin ve Okul Öncesi Eğitim Almış Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçişte Yaşanan Uyum Sorunlarıyla İlgili Görüşleri, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2007, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

YEŞİL Davut, Okul Öncesi Eğitim Almış ve Almamış Öğrencilerin Okula Uyumlarının Karşılaştırılması, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 2008, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Okul Öncesi Eğitimi Almış ve Almamış İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeyi ve Anksiyete Düzeyi

Bu çalışma ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinde, okul öncesi eğitim alıp almamanın; okula uyumda ve anksiyete de ki etkisini saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji bilim dalı yüksek lisans tezi için yapılmaktadır. Vereceğiniz cevaplar yalnızca yüksek lisans tez çalışması için kullanılacaktır. Sorulara içtenlikle cevap vermenizi rica ederim. Kişisel bilgileriniz tamamen saklı tutulacaktır. Katılımınız için teşekkürler.

DUYGU TANGÜNER

İstanbul Gelişim Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Klinik Psikoloji

1. Yaş:.....
2. Cinsiyet : kız () erkek ()
3. Okulun adı:.....
4. Okul öncesi eğitim almış () Okul öncesi eğitim almamış ()
5. Okul öncesi eğitime başlama yaşı: a)3 b)4 c)5 d)6
6. Annenin eğitim durumu:
7. Babanın eğitim durumu:
8. Anne : çalışıyor () çalışmıyor ()
9. Baba: çalışıyor () çalışmıyor ()

İLK AYDA OKULA UYUM ÖLÇEĞİ

Yönerge: Bu ölçek öğrencilerin okulun ilk günlerindeki (yaklaşık ilk bir ay) okula uyum düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen ilgili öğrenci için okulun ilk günlerinde geçerli olan durumunu bildiren numarayı daire içine alınız.

Bu öğrenci okulun ilk günlerinde;

		Tamamen Doğru	Kısmen Doğru	Yanlış
1	Okula zorla getirilir.	1	2	3
2	Devamsızlık yapar.	1	2	3
3	Öğretmenle konuşmaz.	1	2	3
4	Okul arkadaşlarıyla konuşmaz.	1	2	3
5	Sınıf arkadaşlarıyla oynamaz.	1	2	3
6	Etkinliklere katılmakta isteksizdir.	1	2	3
7	Kendi başına eve kaçar.	1	2	3
8	Arkadaşlarını rahatsız eder.	1	2	3
9	Sınıf ve okul kurallarına uymaz.	1	2	3
10	Verilen görevleri yapmaz.	1	2	3

ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL ANKSİYETE ÖLÇEĞİ (YENİLENMİŞ BİÇİM)

Aşağıda bazı cümleler ve yanlarında da bazı seçenekler verilmiştir. Her cümleyi okuduktan sonra, son bir ayı düşünerek bu cümle için size en uygun gelen seçeneği işaretleyin. Cümlenin size uygunluğuna göre o cümleye 1-5 arasında bir puan verin. Cümledeki ifade size hiç uymuyorsa 1, çok az uyuyorsa 2, bazen uyuyorsa 3, çoğu zaman uyuyorsa 4, daima uyuyorsa 5'i işaretleyin.

1= hiç bir zaman 2= çok az 3= bazen 4= çoğu zaman 5= daima

Rakamların altındaki uygun kutucuğa X işareti koyun	1	2	3	4	5
1. Başka çocukların önünde yeni bir şey yapmaktan rahatsız olurum					
2. Bana şaka yapılmasından rahatsız olurum.					
3. Tanımadığım çocukların yanında utanırım					
4. Diğer çocuklar arkamdan konuşuyorlar diye düşünürüm.					
5. Yalnızca iyi tanıdığım çocuklarla konuşurum.					
6. Diğer çocuklar benim hakkımda ne düşünüyorlar diye endişelenirim.					
7. Diğer çocukların benden hoşlanmayacağından korkarım.					
8. İyi tanımadığım çocuklarla konuşurken rahatsız olurum.					
9. Diğer çocuklar benim hakkımda ne diyecekler diye endişelenirim.					
10. Yeni tanıştığım çocuklarla konuşurken rahatsız olurum.					
11. Diğer çocuklar benden hoşlanmıyorlar diye üzülürüm.					
12. Bir grup çocukla birlikteyken sessiz kalırım.					
13. Diğer çocuklar benimle alay ediyor diye düşünürüm.					
14. Başka bir çocukla tartışırsam, onun benden hoşlanmayacağından korkarım.					
15. Başkalarını evime çağırmaktan çekinirim, çünkü hayır diyebilirler.					
16. Bazı çocukların yanındayken rahatsız olurum.					
17. İyi tanıdığım çocukların yanındayken bile utanırım.					
18. Başka çocuklara birlikte oynamayı teklif etmek bana zor gelir.					

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-İs.1329541

02/02/2017

Konu : Duygu TANGÜNER'in
Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Duygu TANGÜNER'in 26/01/2017 tarihli dilekçesi.

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Klavir Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Duygu TANGÜNER'in "Okul Öncesi Eğitim Alanı ve Alanın Öğretim Süreci Sınıf Öğretmenlerinin Okula Uygun Düzey ve Anlatıya Düzeyi" isimli tez kapsamında İnanir İl Balçova Asil Nadir İlkokulu ve Karabağlar Değirler İlkokulunda anket uygulaması ile ilgili dilekçe ile belirlenmektedir.

Söz konusu anketin uygulanmasını, İnanir İl Balçova Asil Nadir İlkokulu ve Karabağlar Değirler İlkokulunda 2016-2017 Eğitim öğretim yılında eğitim öğretim akşamı olacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamunuzca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Memmet Faruk VARGELOĞLU
Millî Eğitim Müdürü,

Eki:

- 1- Araştırma Değerlendirme Formu,
Anket Formları (3 sayfa)

OLUR
02/02/2017

Adem KARAHASANOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Tezci Paşa Mh. 159 No. Nispetiye - Beşiktaş - İstanbul - Etiler/Beşiktaş
Tel: 0312 443 00 00
www.meb.gov.tr

İSİP 0312 780 35 31

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı :12018877-604.01.02-E.1369101

02.02.2017

Konu : Araştırma İzni

Sn: Duygu TANGÜNER
Korutürk Mh. Çağdaş Cd. No:21 D:9
Balçova/ İZMİR

İlgi :a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünde 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b)26/01/2017 tarihli dilekçeniz
c) 02/02/2017 tarihli ve 1329541sayılı Valilik Onayı.

Müdürlüğümüz Balçova Asil Nadir İlkokulu ve Karabağlar Duğrallar İlkokulunda görev yapan öğretmenler ve öğrenim gören öğrencilere "Okul Öncesi Eğitim Almış ve Almamış İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeyi ve Anksiyete Düzeyi" konulu tez çalışmanızı uygulama isteğiniz ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Mehmet Fatih VARGELOĞLU
Millî Eğitim Müdür V.

Ek:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2- Araştırma Değerlendirme Formu,
Anket Formları (4 Sayfa)
- 3- Taahhüt Formu (1 sayfa)

Ash ile Aynıdır
3070 sayılı yasa ile
elektronik olarak imzalanmıştır.
3 Şubat 2017

Fevzi Paşa Mh. 552 Sk. No:15 Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Binası - Konak/İZMİR
Elektronik AĖ: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: M.CUR
Tel: (0232) 382 56 31

Bu evrak güvenli elektronik imzalarla imzalanmıştır. http://resimkoogu.meb.gov.tr adresinden d66f-clafc-3db8-8c58-af34 kodu ile aydınlatılabilir.

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ : 13.04.2017
TOPLANTI SAYISI : 2017-10

KARAR NO:2017-10-10: Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Duygu TANGÜNER'in , "Okul Öncesi Eğitim Almış ve Almamış İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeyi ve Anksiyete Düzeyi" konulu anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 31.03.2017 tarih ve 2017-9 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarımızın raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

ASLI GİBİDİR

Prof.Dr.Nuri KURUOĞLU
Rektör Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

Adı / Soyadı: Duygu TANGÜNER

Doğum Yeri / Yılı: İZMİR/ 01.07.1993

Medeni Durum: Bekar

Eğitimler

Lise: İZMİR SALİH DEDE LİSESİ

Lisans: İZMİR ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ

Yüksek Lisans: İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ KLİNİK PSİKOLOJİ

İş Tecrübesi:

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatri / staj

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Geriatri Servisi / staj

Narlidere Huzurevi/ staj

Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve
Araştırma Hastanesi/ staj

Katıldığı Kurs, Seminer ve Eğitimler

19. Ulusal Psikoloji Kongresi

Çocuk Değerlendirme Testleri Uygulayıcı Sertifikası

MMPI Testi Uygulayıcı Sertifikası

İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Katılım Sertifikası

E-mail adresi: duygu.tanguner@hotmail.com

